

תפסיר רס"ג

הדז ויקחו לי תרומה

למנוחת שבת
ושני וחמישי

כה וידבר יהוה אל-

משה לאמר: ומליל יי עם משה

למימר: דבר אל-בני

ישראל ויקחו לי תרומה

מאת כל-איש אשר ידבנו

לבן תקחו את-תרומתי:

מליל עם בני ישראל. ויפרשון קדמי אפרשותא. מן כל גבר דיתרעי

לביה. תסבון ית אפרשותי: ג וזאת התרומה אשר

תקחו מאתם זהב וכסף ונחשת: ודא אפרשותא.

דתסבון מנהון. דהבא וכסףא ונחשא: ד ותכלת וארגמן

ותולעת שני ושש ועזים: ותכלא וארגנא. וצבע זהרי

ובוץ ומעזי: ד וערת אילם מאדמים וערת תחשים

— רס"י —

כה ז ויקחו לי תרומה. לי לשמי: תרומה. הפרשה, יפרישו לי ממונמם נדבה: ידבנו לבן. לשון נדבה, והוא לשון רצון טוב, פרישני"ט זלנז: תקחו את תרומתי. אמרו רבותינו שלש תרומות אמורות פאן, אחת תרומת בקע לגלגלת, שנעשו מהם האדנים, כמו שמפורש באלה פקודי (שמות לח כו, כז), ואחת תרומת המזבח בקע לגלגלת לקפות לקנות מהן קרבנות צבור, ואחת תרומת המשכן נדבת כל אחד ואחד. שלשה עשר דברים האמורים בענין כלם הצרכו למלאכת המשכן או לבגדי כהונה.

כשתקדקד בהם: ג זהב וכסף ונחשת ובו. כלם באו בנדבה, איש איש מה שנדבו לבן, חוץ מן הכסף שבא בשוה מחצית השקל לכל אחד, ולא מצינו בכל מלאכת המשכן, שהצרך שם כסף יותר, שנאמר (שמות לח כו, כז) וכסף פקודי העדה ובו בקע לגלגלת ובו, ושאר הכסף הבא שם בנדבה עשאוה לכלי שרת: ד ותכלת. צמר צבוע בדם חלזון, וצבעו ירוק: וארגמן. צמר צבוע מפיון צבע ששמו ארגמן: ושש. הוא פשתן: ועזים. נוצה של-עזים, לכף תרגם אנקלוס ומעזי, הבא מן העזים, ולא עזים עצמם, שתרגום

תפסיר רס"ג

אלסנט: ו) ודהן לאלאצ'אה. ואטיאב לדהן אלמסח. ובכ'ור אלצ'מוג: ז) חגארה' בל'ור. וחגארה' נציאם. לאלצ'דרה ולאלבדנה: ח) ויצנעו לי מן גמיע ד'אלך מקודסא. אספן נורי פי מא בינדם: ט) כגמיע מא אנא מוריד. מן שכל אלמספן, ושכל גמיע אניתה.

וְעֵצֵי שִׁטִּים: ומשבי דדכרי מסומקי. ומשבי ססגונא ואעי שטין: **שֶׁמֶן לַמָּאָר בְּשָׂמִים** **לְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְלִקְטֹרֶת הַסַּמִּים:** משחא לאנהרותא. בוסמיא למשח רבותא. ולקטרת בוסמיא: **אֲבִי-שֵׁהָם וְאֲבִי**

מְלֵאִים לְאָפֹד וְלַחֹשֶׁן: אבני בודלא. ואבני אשלמותא. **לְשַׁקֵּעַ בְּאִיפֹדָא וּבַחֹשֶׁנָּא:** ח **וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנֹתַי בְּתוֹכָם:** ויעבדון קדמי מקדש. ואשרי שכנתי ביניהון: ט **כָּל אֲשֶׁר אֲנִי מֵרְאֶה אוֹתְךָ אֵת תְּבִנֹת הַמִּשְׁכָּן וְאֵת תְּבִנֹת כָּל-פְּלִי וְכֵן תַּעֲשׂוּ:** ככל. דאנא מחזי

— רס"י —

בכל ערב ובקר, כמו שמפורש בואתה תצוה (שמות ל ז. ח) ולשון קטרת העלאת קיטור ותמרות עשן: **ז אבני שיהם.** שתים הצרכו שם לצורך האפוד האמור בואתה תצוה (שמות כח יז): **מלאים.** על שם שעושין להם בזהב מושב כמין גמא ונותנין האבן שם למלאות הגמא. קרויים אבני מלאים, ומקום המושב קרוי משבצות: **לאפוד ולחשן.** אבני השיהם לאפוד, ואבני המלאים לחשן, וחשן ואפוד מפורשים בואתה תצוה, והם מיני תכשיט: **ח ועשו לי מקדש.** ועשו לשמי בית קדשה: **ט ככל אשר אני מראה אותך.** כאן את תבנית המשכן. המקרא הזה מחבר למקרא שלמעלה הפנו ועשו לי

של-עוים עזיא: **ס מאדמים.** צבועות היו אדום לאחר עבודתן: **תחשים.** מין חיה, ולא הייתה אלא לשעה והרבה גונים היו לה, לכה לכה מתרגם ססגונא, ששש ומתפאר בגונין שלו: **ועצי שטים.** מאין היו להם במדבר, פרש רבי תנחומא יעקב אבינו צפה ברוח הקדש, שעתידין ישראל לבנות משכן במדבר, והביא ארזים למצרים ונטעם, וצוה לבניו לטלם עמהם, כשיצאו ממצרים: **ו שמן למאור.** שמן זית וף להעלות נר תמיד: **בשמים לשמן המשחה.** שנעשה למשוח כלי המשכן והמשכן לקדשו, והצרכו לו בשמים כמו שמפורש בכי תשא (שמות ל כג. כד): **ולקטרת הסמים.** שהיו מקטירין

תפסיר רס"ג

יִתְךָ יֵת דְּמוֹת מִשְׁפָּנָא. וְיֵת דְּמוֹת כָּל
מְנוּהֵי. וְכֵן תַּעֲבֹדוּן: **ס** וְעָשׂוּ
אַרְוֹן עֵצֵי שֹׁטִים אֲמָתִים
וְחֻצֵי אֲרָכּוֹ וְאִמָּה וְחֻצֵי
רְחִבּוֹ וְאִמָּה וְחֻצֵי קִמְתּוֹ:
וְיַעֲבֹדוּן אֲרוֹנָא דְּאָעֵי שְׁטִין. תַּרְתִּין אֲמִין
וּפְלָגָא אֲוֵרְכִיָּה. וְאֲמָתָא וּפְלָגָא פּוֹתִיָּה.

כְּדִאֲךָ תַּצְנַעוּ: (י) וְיִצְנַעוּן
צְנֻדְקָא מִן כִּישָׁב אֲלֶסְנִט.
דְּרִאֲעִין וְנִצַּף טוּלָה. וְדְרִאֲע
וְנִצַּף עֲרֻצָּה. וְדְרִאֲע וְנִצַּף
סְמִכָּה: (יא) וְגִישָׁה בְּדִיָּהב
כִּיאֲלִין. מִן דְּאֲכִיל וּמִן כִּיאֲרַג
וְאֲצַנַע עֲלֶיהָ. זִיגָא מִן דְּיָהב
מְסַתְדִירָא: (יב) וְצָג לָהּ אֲרַבַּע
חֻלְק מִן דְּיָהב. וְאֲגַעְלָהּא פִּי

וְאֲמָתָא וּפְלָגָא רומיָה: **יג** וְצִפִּיתָ אֹתוֹ זָהָב טְהוֹר
מִבֵּית וּמִחוּץ תִּצְפְּנוּ וְעָשִׂיתָ עָלָיו זָר זָהָב
סָבִיב: וְתַחֲפִי יִתִּיָּה דְּהָב דְּכִי. מְגִין וּמִבְרָא תַּחֲפִינִיָּה. וְתַעֲבִיד
עֲלוּהֵי. זִיר דְּדִהָב סְחֹר סְחֹר: **יד** וְיִצְקָתָ לּוֹ אֲרַבַּע טַבַּעֲת
זָהָב וְנִתְּתָה עַל אֲרַבַּע פְּעֻמָּתָיו וְשִׁתִּי טַבַּעֲת

— רס"י —

שְׁפָתוֹ הֶעֱלִינָה בְּזָהָב, נִמְצָא מִצָּפָה מִבֵּית
וּמִחוּץ: זִר זָהָב. כְּמִין כְּתָר מִקִּיף לּוֹ סָבִיב
לְמַעַלָּה מִשְׁפָּתוֹ, שְׁעֵשָׂה הָאֲרוֹן הַחִיצוֹן גְּבוּהָ
מִן הַפְּנִימִי עַד שְׁעֵלָה לְמוֹל עוֹבֵי הַכְּפוּרֶת
וּלְמַעַלָּה הַמְּנוּהָ מִשְׁדָּה, וּכְשֶׁהַכְּפוּרֶת שׁוֹכֵב עַל
עוֹבֵי הַכְּתָלִים, עוֹלָה הַזֶּהר לְמַעַלָּה מִכָּל עוֹבֵי
הַכְּפוּרֶת כָּל שְׁהוּא, וְהוּא סִימֵן לְכַתֵּר תוֹרָה:
יז וְיִצְקָתָ. לְשׁוֹן הַתְּכָה כְּתַרְגוּמוֹ: פְּעֻמָּתָיו.
כְּתַרְגוּמוֹ וְיִתִּיָּה. וּבְצוּיֹת הֶעֱלִינָה סְמוּךְ
לְכַפֶּרֶת הָיוּ נְתוּנֹת שְׁתֵּים מִכָּאן וְשְׁתֵּים
מִכָּאן לְרַחְבּוֹ שֶׁלְאֲרוֹן, וְהַבָּדִים נְתוּנִים בְּהֵם,
וְאֲרָכּוֹ שֶׁלְאֲרוֹן מִפְּסִיק בֵּין הַבָּדִים, אֲמָתִים
וְחֻצֵי בֵּין בַּד לְבַד, שִׁיְהִיו שְׁנֵי בְנֵי אָדָם,
הַנוֹשְׂאִים אֶת הָאֲרוֹן, מְהֻלְכִין בֵּינֵיהֶם, וְכֵן
מִפּוֹרֵשׁ בַּמְּנַחוֹת בְּפֶרֶק שְׁתֵּי הַלְחָם (נח ז)

מִקְדָּשׁ כָּל אֲשֶׁר אָנִי מֵרְאָה אוֹתָךְ: וְכֵן
תַּעֲשׂוּ. לְדוֹרוֹת אִם יֵאבֵד אֶחָד מִן הַכְּתָלִים אוֹ
כְּשֶׁתַּעֲשׂוּ לִי כְּלֵי בֵּית עוֹלָמִים, כְּגוֹן שְׁלֻחָנוֹת
וּמְנוֹרוֹת וְכִזְרוֹת וּמִכְוֹנוֹת שְׁעֵשָׂה שְׁלֹמָה,
כְּתַבְנִית אֵלּוֹ תַּעֲשׂוּ אוֹתָם. וְאִם לֹא הָיָה
הַמִּקְרָא מְחַבֵּר לְמַעַלָּה הַמְּנוּהָ לֹא הָיָה לוֹ
לְכַתּוֹב וְכֵן תַּעֲשׂוּ אֵלּא כֵּן תַּעֲשׂוּ, וְהָיָה מְדַבֵּר
עַל עֲשִׂית אֵהָל מוֹעֵד וְכִלָּיו: י וְעָשׂוּ אֲרוֹן.
כְּמִין אֲרוֹנוֹת שְׁעוֹשִׂים בְּלֹא רְגָלִים, עֲשׂוּיִם
כְּמִין אֲרָגוֹ שְׁקוּיִן אִיטְקִי"ן זֵנֵט, יוֹשֵׁב עַל
שׁוּלְיוֹ: יא מִבֵּית וּמִחוּץ תִּצְפְּנוּ. שְׁלֻשָּׁה
אֲרוֹנוֹת עֲשֵׂה בְּצִלְאֵל, שְׁתֵּים שֶׁל־זָהָב וְאֶחָד
שֶׁל־עֵץ, וְאֲרַבַּע כְּתָלִים וְשׁוּלִים לְכָל אֶחָד
וּפְתוּחִים מִלְּמַעַלָּה, נְתֹן שֶׁל־עֵץ בְּתוֹךְ
שֶׁל־זָהָב וְשֶׁל־זָהָב בְּתוֹךְ שֶׁל־עֵץ, וְחֻפָּה

תפסיר רס"ג

ארבע גהאנתה. חלקתין פי
גאנבה אלו אחד. וחלקתין פי
גאנבה אלתאני: יג) ואצנע
דהוקא מן כ'שב אלסנט
וג'שהא ב'ד'הב: יד) ואדכיל
אל'הוק פי אלחלק. עלי גאנבי
אלצנדוק פי חלק אלצנדוק. לא
תזול מנה: טז) ואגעל פי
אלצנדוק. אלשהאדה אלתני
אעטיפהא: יז) ואצנע ג'שאא
מן ד'הב כאלין. ד'ראעין ונצף

עַל-צִלְעוֹ הָאֶחָת וּשְׁתֵּי
טַבָּעֹת עַל-צִלְעוֹ הַשְּׁנִית:
וּתְתִיךְ לִיהָ. אַרְבַּע עֲזָקוֹן דְּדָהָב. וּתְתִיךְ
עַל אַרְבַּע זְוִיָּתֶיהָ. וּתְרַתִּיךְ עֲזָקוֹן. עַל
סַטְרִיהָ חֹד. וּתְרַתִּיךְ עֲזָקוֹן. עַל סַטְרִיהָ
תַּנְנִינָא: יג) וְעֲשִׂיתָ בְּדֵי עֲצֵי
שָׁטִים וְצִפִּיתָ אֹתָם זָהָב:
וּתְעַבִּיד אֲרִיחֵי דְאֲעֵי שְׁטִין. וּתְחַפִּי יְתֵהוֹן
דְּהַבָּא: יד) וְהִבֵּאתָ אֶת-

הַבָּדִים בְּטַבָּעֹת עַל צִלְעֹת הָאָרֶז לְשֵׂאת אֶת-
הָאָרֶז בָּהֶם: וְתַעֲלֵל יֵת אֲרִיחָיָא בְּעֲזָקְתָּא. עַל סַטְרֵי אֲרוֹנָא.
לְמַטַּל יֵת אֲרוֹנָא בְּהוֹן: טו) בְּטַבָּעֹת הָאָרֶז יִהְיוּ הַבָּדִים
לֹא יִסְרוּ מִמֶּנּוּ: בְּעֲזָקַת אֲרוֹנָא. יְהוֹן אֲרִיחָיָא. לֹא יַעֲדוֹן מִנִּיהָ:
טז) וְנָתַתְּ אֶל-הָאָרֶז אֶת הָעֵדוּת אֲשֶׁר אָתָּן
אֵלֶיךָ: וּתְתִיךְ בְּאֲרוֹנָא. יֵת סְהָדוּתָא. דְּאָתִיךְ לָד: (שעי)
יז) וְעֲשִׂיתָ כַּפֹּרֶת זָהָב טְהוֹר אֲמָתִים וְחֲצֵי
אֲרָכָה וְאִמָּה וְחֲצֵי רַחְבָּה: וּתְעַבִּיד כַּפֹּרֶת דְּדָהָב דְּכִי.

— כס"י —

טו ונתת אל הארז. כמו בארון: העדות.
התורה שהיא לעדות ביני וביניכם, שצויתי
אתכם מצות הכתובות בה: יז כפרת. כסוי
על הארון שהיה פתוח מלמעלה ומניחו עליו
כמין דף: אמתים וחצי ארבה. כארבו
של ארון, ורחבה כרחבו של ארון, ומנחת על

ושתי טבעות על צלעו האחת. הן הן
הארבע טבעות שבתחלת המקרא, ופרש לך
היכן היו והיו זה יתרה היא ופתרונו כמו
שתי טבעות, ויש לך לישבה בן ושתיים מן
הטבעות האלו על צלעו האחת: צלעו. צדו:
יג בדי. מוטות: טו לא יסרו ממנו. לעולם:

תפסיר רס"ג

טולה. וְדִרְאֵעַ וְנִצַּף עֲרֻצָּה: (ח) וְאֶצְנַע כְּרוּבִין מִן דִּיהָב. מְצַמְמִתִּין תְּצַנְעֵהֶמָּא. מִן טְרִפֵי אֱלֹגִישָׁא: (ט) וְאֶצְנַע כְּרוּבָא מִן הַדִּיא אֱלֹטְרָף. מִן נֶפֶס אֱלֹגִישָׁא. תְּצַנַּע אֱלֹכְרוּבִין מִן טְרִפֵיהּ: (כ) וַיִּכְנֹא אֱלֹכְרוּבִין בְּאֶסְטִין אֲגַנְחַתְהֶמָּא אֱלִי פֹקֵי. וּמְצִלְלִין בְּהָא עֲלִי אֱלֹגִישָׁא. וְוַגְוֹתְהֶמָּא אֱלֹאֲחֵד אֱלִי

תִּרְתִּין אַמִּין וּפְלָגָא אֹדְרָכָהּ. וְאִמְתָּא וּפְלָגָא פּוֹתִיָּהּ: **וְעָשִׂיתָ שְׁנַיִם כְּרוּבִים זָהָב מְקֻשָּׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם מִשְׁנֵי קִצּוֹת הַכַּפֹּרֶת:** וְתַעֲבִיד. תִּרְיִן כְּרוּבִין דְּדָהָב. נְגִיד תַעֲבִיד יִתְהוֹן. מִתְרִין סְטְרִי כְּפּוֹרְתָא: **וְעָשִׂה כְּרוּב אֶחָד מִקְצֵה מִזֶּה וְכְרוּב אֶחָד מִקְצֵה מִזֶּה מִן הַכַּפֹּרֶת תַעֲשׂוּ אֶת הַכְּרוּבִים עַל־שְׁנֵי**

קִצּוֹתָיו: וְעַבִּיד. כְּרוּבָא חַד מְסֻטְרָא מְכָא. וְכְרוּבָא חַד מְסֻטְרָא מְכָא. מִן כְּפּוֹרְתָא. תַעֲבִדוֹן יֵת כְּרוּבִיא עַל תִּרְיִן סְטְרוּהֵי: **וְהָיוּ הַכְּרוּבִים פְּרָשֵׁי כְּנָפִים לְמַעַלָּה סְכָכִים בְּכְנַפֵּיהֶם עַל־הַכַּפֹּרֶת וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל־אָחִיו אֶל־הַכַּפֹּרֶת יִהְיוּ פְּנֵי הַכְּרוּבִים:** וַיְהוֹן כְּרוּבִיא פְּרִיסִין גְּדַפִּיהוֹן לְעִילָא. מְטַלָן בְּגַדְפִיהוֹן עַל כְּפּוֹרְתָא. וְאִפִּיהוֹן חַד לְקַבִּיל חַד.

— רס"י —

נְקֻשׁוֹן: קִצּוֹת הַכַּפֹּרֶת. רֵאשֵׁי הַכַּפֹּרֶת: יֵת וְעָשִׂה כְּרוּב אֶחָד מִקְצֵה. שְׁלֵא תֵאמַר שְׁנַיִם כְּרוּבִים לְכָל קִצֵּה וְקִצֵּה. לְכָף הַצֶּרֶף לְפָרֵשׁ כְּרוּב אֶחָד מִקְצֵה מִזֶּה: מִן הַכַּפֹּרֶת. עֲצֻמָּה תַעֲשׂוּ אֶת הַכְּרוּבִים. זֶהוּ פְּרוּשׁוֹ שְׁלֵמֶקְשָׁה תַעֲשֶׂה אוֹתָם. שְׁלֵא תַעֲשֶׂם בְּפְנֵי עֲצֻמָּם וְתַחְבְּרֶם לַכַּפֹּרֶת: כִּפְרָשֵׁי כְּנָפִים. שְׁלֵא תַעֲשֶׂה כְּנַפֵּיהֶם שׁוֹכְבִים, אֵלֵא פְּרוּשִׁים וּגְבוּהֵים לְמַעַלָּה אֶצֶל רֵאשֵׁיהֶם. שְׁיִהָא עֲשָׂרָה טְפָחִים בְּחֻלָּל בֵּין הַכְּנַפִּים לַכַּפֹּרֶת. כְּדֵאִיתָא בְּסֻכָּה (דף כ ט):

עוֹבֵי הַכַּתְלִים אֲרַבְעָתָם, וְאָף עַל פִּי שְׁלֵא נִתְּן שַׁעוֹר לְעַבְיָהּ. פְּרָשׁוּ רַבּוּתֵינוּ שְׁהִיָּה עַבְיָה טַפַּח: יֵת כְּרוּבִים. דְּמוֹת פְּרָצוּף תִּינוּק לְהֵם: מְקֻשָּׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם. שְׁלֵא תַעֲשֶׂם בְּפְנֵי עֲצֻמָּם וְתַחְבְּרֶם בְּרֵאשֵׁי הַכַּפֹּרֶת לְאַחַר עֲשִׂיתָם כְּמַעֲשֶׂה צוּרִים, שְׁקוּרִין שׁוֹלִי"ן [מְלַחְמִים] אֵלֵא הִטַּל זָהָב הַרְבֵּה בְּתַחֲלַת עֲשִׂיתָ הַכַּפֹּרֶת וְהִכָּה בַפִּטְיִשׁ וּבְקִרְנֵס בְּאִמְצַע, וְרֵאשִׁין בּוֹלְטִין לְמַעַלָּה וְצִייר הַכְּרוּבִים בְּבִלִּיטָת קִצּוֹתָיו: מְקֻשָּׁה. צִיירִין צִלְטוֹ [עֲשׂוּי בְּהַכְּאֵד]. כְּמוֹ (דִּינֵאל כ ו) דָּא לְדָא

לְקַבֵּיל כְּפֹרֶתָא. יְהוֹן אִפִּי כְרוּבִיא:

כֹּא וְנָתַתְּ אֶת-הַכֹּפֶרֶת עַל-

הָאָרֶץ מִלְמַעְלָה וְאֶל-

הָאָרֶץ תִּתֵּן אֶת-הָעֵדוּת

אֲשֶׁר אֶתֵּן אֵלֶיךָ: וְתִתֵּן

יֵת כְּפֹרֶתָא. עַל אַרְוֹנָא מְלַעֲיָא.

וּבְאַרְוֹנָא. תִּתֵּן יֵת סְהָדוּתָא.

דְּאֵתִין לָךְ: כֹּב וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שֵׁם

וְדַבַּרְתִּי אֵתְךָ מֵעַל הַכֹּפֶרֶת

תפסיר רס"ג

אלאכיר. ואלוי אלג'שא. תפון

וגוהמא: כא) ואגעל אלג'שא.

עלוי אלצנדוק מן פוק. בעד

מא תגעל פי אלצנדוק.

אלשהאדה אלדי אעטיפהא:

כב) פאחאצ'רד הנאך.

ואכיאטבך מן פוק אלג'שא. מן

בין אלכ'רובין. אלדי עלוי

צנדוק אלשהאדה. בגמיע מא

אמרד אלוי בני אסראיל:

כג) ואצנע מאידה מן כ'שב

אלסנט. ד'ראעין טולהא

מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרוּבִים אֲשֶׁר עַל-אֲרוֹן הָעֵדוּת אֵת

כָּל-אֲשֶׁר אֲצִוָּה אֹתְךָ אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וְאֶזְמִין

מִימְרֵי לָךְ תִּמְוֹן. וְאִמְלִיל עִמָּךְ מֵעַלְוֵי כְּפֹרֶתָא. מִבֵּין תִּרִין כְּרוּבִיא.

דַּעַל אַרְוֹנָא דְּסְהָדוּתָא. יֵת כָּל דְּאִפְקִיד. יֵתךְ לֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: פ

וְעָשִׂיתָ שְׁלַחַן עֲצֵי שִׁטִּים אֲמַתַּיִם

⦿ טַיִבִּי בַסְפִּיר ⦿
⦿ תִּשְׁרֹן ⦿

— רס"י —

וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר, זה המושכן מחוץ לפרכת, נמצאו שני כתובים מכחישים זה את זה, בא הכתוב השלישי והכריע ביניהם (צמדזר ז פט) ובבא משה אל אהל מועד וישמע את הקול מדבר אליו מעל הכפרת וגוי, משה היה נכנס למושכן וכיון שבא בתוך הפתח, קול יורד מן השמים לבין הכרובים, ומשם יוצא ונשמע למשה באהל מועד: ואת כל אשר אצוה אותך אל בני ישראל. הרי וי' זו יתרה וטפלה, וכמוהו הרבה במקרא, וכה תפתר ואת אשר אדבר עמך שם, את כל אשר אצוה אותך

כא ואל הארון תתן את העדות. לא ידעתי למה נכפל, שהרי כבר נאמר (פסוק טז) ונתת אל הארון את העדות. ויש לומר שבא ללמד, שבעודו ארון לבדו בלא כפרת, יתן תחלה העדות לתוכו, ואחר כך יתן את הכפרת עליו. וכן מצינו בשהקים את המושכן נאמר (שמוס מ ט) ויתן את העדות אל הארון, ואחר כך ויתן את הכפורת על הארון מלמעלה: כג ונועדתי. בשאקבע מועד לך לדבר עמך, אותו מקום אקבע למועד שאבא שם לדבר אליך: ודברתי אתך מעל הכפורת. ובמקום אחר הוא אומר (ויקרא 6 ב 6)

תפסיר רס"ג

אֲרָכּוּ וְאִמָּה רָחֲבוּ וְאִמָּה

וְחֲצֵי קִמְתּוֹ: וְתַעֲבִיד פְּתוּרָא דְאָעִי

שְׁטִינְ. תַרְתִּין אַמִּין אֹרְכִיָּה וְאַמְתָּא פוּתִיָּה. וְאַמְתָּא וּפְלָגָא רומיָּה:

וְעִפִּית אֹתוֹ זָהָב טְהוֹר

וְעִשִׂית לוֹ זָר זָהָב סָבִיב:

וְתַחֲפִי יָתִיָּה דְהַב דְּכִי. וְתַעֲבִיד לִיָּה זִיר

דְּדַהַב סְחֹר סְחֹר: כֹּה וְעִשִׂית לוֹ

מִסְגָּרַת טַפַּח סָבִיב וְעִשִׂית

זִר-זָהָב לְמִסְגָּרַתוֹ סָבִיב: וְתַעֲבִיד לִיָּה גְדַנְפָּא. רומיָּה

פּוּשְׁפָּא סְחֹר סְחֹר. וְתַעֲבִיד זִיר דְּדַהַב. לְגַדְנַפִּיָּה סְחֹר סְחֹר:

וְעִשִׂית לוֹ אַרְבַּע טַבְּעֹת זָהָב וְנָתַתְּ אֶת-

הַטַּבְּעֹת עַל אַרְבַּע הַפְּאֵת אֲשֶׁר לְאַרְבַּע

רַגְלָיו: וְתַעֲבִיד לִיָּה. אַרְבַּע עֶזְקוֹן דְּדַהַב. וְתַתִּין יָת עֶזְקָתָא. עַל

אַרְבַּע זְוִיָּתָא. דְּלְאַרְבַּע רַגְלוֹהִי: כֹּה לְעֵמֶת הַמִּסְגָּרַת תַּהֲיִין

הַטַּבְּעֹת לְבַתִּים לְבַדִּים לְשֵׁאת אֶת-הַשְּׁלַחֵן:

— רס"י —

בְּאַרְבַּע רווחות השלחן, וְדָף השלחן שׁוֹכֵב
עַל אוֹתָהּ מִסְגָּרַת: וְעִשִׂית זִר זָהָב
לְמִסְגָּרַתוֹ. הוּא זִר הָאֲמוּר לְמַעְלָה, וּפְרִשׁ
לָךְ כָּאֵן שְׁעַל הַמִּסְגָּרַת הִיָּתָה: כֹּה לְעֵמֶת
הַמִּסְגָּרַת תַּהֲיִין הַטַּבְּעוֹת. בְּרַגְלִים
תְּקוּעוֹת כִּנְגַד רְאִשֵׁי הַמִּסְגָּרַת: לְבַתִּים
לְבַדִּים. אוֹתָן הַטַּבְּעוֹת יִהְיוּ בְּתִים לְהַכְנִיס
בְּהֵן הַבְּדִים: לְבַתִּים. לְצוּרָה בְּתִים: לְבַדִּים.

וְדִירָאֵע ערצ'הא. וְדִירָאֵע וְנַצְפֵּי
סְמִפְהָא: כֹּה) וְגִשְׁהָא בְּדִיָּהַב
כִּיֵּלִין. וְאַצְנַע לְהָא. זִיגָא מִן
דְּיָהַב מִסְתַּדִּירָא: כֹּה) וְאַצְנַע
לְהָא חֵאפָה. מְקַדָּאר קְבִצָּה
מִסְתַּדִּירָא. וְאַצְנַע זִיגָא מִן
דְּיָהַב. לְחֵאפְתָּהָ מִסְתַּדִּירָא:
כֹּה) וְצָגִי לְהָא. אַרְבַּע חֲלָקִי מִן
דְּיָהַב. וְאַגְעֵל אֶלְחֲלֵק. פִּי
אַלְאַרְבַּע אֶלְזוּאִיא. אֶלְתִּי
בִּאזָא אַרְבַּע אַרְגֵּלְהָא:
כֹּה) אֶמָּאָם אֶלְחֵאפָה תְּכּוֹן

אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הוּא: כֹּה קִמְתּוֹ. גּוֹבֵה רַגְלָיו
עִם עוֹבֵי הַשְּׁלַחֵן: כֹּה זִר זָהָב. סִימֵן לְכַתֵּר
מְלָכוֹת, שֶׁהַשְּׁלַחֵן שֵׁם עוֹשֶׁר וְגִדְלָה, כְּמוֹ
שְׁאוּמְרִים שְׁלַחֵן מְלָכִים: כֹּה מִסְגָּרַת.
כְּתַרְגוּמוֹ גְדַנְפָּא וְנַחֲלֵקוּ חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל בְּדַבֵּר
יֵשׁ אוּמְרִים. לְמַעְלָה הִיָּתָה סָבִיב לְשְׁלַחֵן.
כְּמוֹ לְבַזְבִּזִין שְׁבִשְׁפַת שְׁלַחֵן שְׁרִים, וְיֵשׁ
אוּמְרִים, לְמַטָּה הִיָּתָה תְּקוּעָה מְרַגֵּל לְרַגֵּל

לְקַבֵּל גְדֻנָּא. יְהוּן עֲזָקְתָא.
 לְאַתְרָא לְאַרְיִחְיָא. לְמַטְל יַת פְּתוּרָא:
וְעָשִׂיתָ אֶת־הַבַּדִּים עֵצִי
שֹׁטִים וְעָפִיתָ אֹתָם זָהָב
וְנָשָׂא־בָם אֶת־הַשְּׁלֶחָן:
 וְתַעֲבִיד יַת אַרְיִחְיָא דְאָעִי שֹׁטִין. וְתַחֲפִי

תפסיר רס"ג

אלחלקן. מכאנא לאלדהוק.
 לתחמל בהא: כח) ואצנע
 אלדהוק מן כ'שב אלסנט.
 וג'שחא בד'הב. לתחמל בהא
 אלמא'ידה: כט) ואצנע
 קצאע'הא ודרו'גהא. ומדאהנהא
 ומלאע'קנהא. אלד'י תג'שחא בהא.

יְתֵהוּן דְהַבָּא. וְיֵהוּן נְטָלִין בְּהוּן יַת פְּתוּרָא: כט
וְעָשִׂיתָ קַעֲרֹתַי
וְכַפְתָּיו וְקִשּׁוֹתָיו וּמִנְקֵי־תָיו
אֲשֶׁר יִסֹּף בְּהֵן

— רס"י —

ומבדילין בין לחם ללחם כדי שתכנס הרוח
 ביניהם ולא יתעפשו, ובלשון ערבי כל דבר
 חלול קרוי קסו"ה: ומנקיותיו. תרגומו
 ומכילתיה, הן סניפים, כמין יתדות זהב
 עומדין בארץ וגבוהים עד למעלה מן
 השלחן הרבה כנגד גובה מערכת הלחם,
 ומפצלים ששה פצולים זה למעלה מזה,
 וראשי הקנים שבין לחם ללחם סמוכין על
 אותן פצולין, כדי שלא יכבד משא הלחם
 העליונים על התחתונים וישברו ולשון
 מכילתיה, סובלותיו, כמו (ימיו ו י) גלאיתי
 הכיל, אבל לשון מנקיות אינו יודע, איך נופל
 על סניפין. ויש מחכמי ישראל אומרים
 קשותיו אלו סניפין, שמקשין אותו ומחזיקין
 אותו שלא ישבר, ומנקיותיו אלו הקנים
 שמנקין אותו שלא יתעפש, אבל אונקלוס
 שתרגם ומכילתיה היה שונה בדברי האומר
 מנקיות הן סניפין: **אשר יסוף בהן. אשר**
 יכסה בהן, ועל קשותיו הוא אומר אשר יסף,
 שהיו עליו כמין סכף וכסוי, וכן במקום אחר
 הוא אומר (צמדז ד ז) ואת קשות הנסף וזה

כתרגומו אתרא לאריחיא: כט ונשא בם.
 לשון נפעל, יהיה נשא בם את השלחן:
 כט ועשית קערותיו וכפתיו. קערותיו זה
 הדפוס שהיה עשוי בדפוס הלחם, והלחם
 היה עשוי כמין תבה פרוצה משתי רוחותיה,
 שולים לו למטה וקופל מכאן ומכאן כלפי
 מעלה כמין בתלים, ולכך קרוי לחם הפנים,
 שיש לו פנים רואין לכאן ולכאן לצדי הבית
 מזה ומזה, ונותן ארכו לרחבו של-שלחן,
 וכתליו זקופים כנגד שפת השלחן, והיה
 עשוי לו דפוס זהב ודפוס ברזל, בשלברזל
 הוא נאפה וכשמוציאו מן התנור נותנו
 בשל-זהב עד למחר בשבת שמסדרו על
 השלחן, ואותו הדפוס קרוי קערה: וכפתיו.
 בזבין שנותנים בהם לבונה, ושתיים היו לשני
 קמצי לבונה שנותנין על שתי המערכות,
 שנאמר (ויקרא כז ז) ונתת על המערכת
 לבונה זפה: וקשותיו. הן כמין חצאי קנים
 חלולים הנסדקין לארפן דגמתן עשה
 של-זהב ומסדר שלשה על ראש כל לחם,
 שישב לחם האחד על גבי אותן הקנים

זולק הולקדוק: כט ועשית קערותיו. בשוא הקר"ף שלא כמשפט כי דינה בפתח כמו קערת כסף
 והע"י"ן בגעיא והיא מלרע כמו סירותיו (מהר"ב בשם רד"ק):

תפסיר רס"ג

מן ד'הב כ'אלץ תצנעהא: (ל) ואגעל עלי אלמאידה. כ'בזא מו'גהא בין ידי דאימא: (לא) ואצנע מנארה מן ד'הב כ'אלץ. מצמתה תצנעהא ארגלהא וקצבהא. וגאמאתהא. ותפאפיהא וסואסנהא

זֶה־ב טְהוֹר תַּעֲשֶׂה אֹתָם:
וּתְעַבִּיד מְגֹסְהִי וּבְזֹכֹהִי. וְקִסוֹתֶיהָ
וּמְכִילֹתֶיהָ. דִּיתַנְסַךְ בְּהוֹן. דְּדִהֵב דְּכִי
תְעַבִּיד יְתָהוֹן: וְנָתַתְּ עַל-
הַשְּׁלֶחַן לֶחֶם פָּנִים לְפָנָי
תָּמִיד: וְתִתִּין עַל פְּתוּרָא. לֶחִים אֲפִיא

קדמי תדירא: פ **שְׁלֶחַן תְּעַבִּיד** בספרי תוסף (שלישי) לא **וְעֲשִׂיתָ מְנֻחָה**
זֶה־ב טְהוֹר מְקֻשָּׁה תַּעֲשֶׂה הַמְּנוּרָה יִרְכָּה וְקָנָה
גְּבִיעֵיהָ בַּפְּתָרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ מִמְּנָה יִהְיוּ:

— רס"י —

רגלים יוצאין המנחה ולמטה: וקנה. הקנה האמצעי שלה העולה באמצע הדרך וקוף כלפי מעלה, ועליו נר האמצעי עשוי כמין בזוף לצוק השמן לתוכו ולתת הפתילה: גביעיה. הן כמין כוסות שעושין מזכוכית ארבים וקצרים, וקורין להם מזיני"ש זלעו [גביעים], ואלו עשוין מזהב ובולטין ויוצאין מכל קנה וקנה כמנין שנתן בהם הכתוב, ולא היו בה אלא לנוי: פפתריה. כמין תפוחים עגולין סביב, בולטין סביבות הקנה האמצעי, בדרך שעושין למנורות שלפני השרים וקורין להם פומיל"ש זלעו [פפתורים], ומנין שלהם כתוב בפרשה, כמה פפתורים בולטין ממנה, וכמה חלק בין פפתור לכפתור: ופרחיה. ציורין עשוין בה כמין פרחים: ממנה יהיו. הכל מקשה יוצא מתוף חתכת העשת, ולא יעשה לבדם וידביקם:

וזה, יסוף והנסף, לשון סכף וכסוי הם: ל לחם פנים. שיש לו פנים כמו שפרשתי, ומנין הלחם וסדר מערכותיו מפורשים באמור אל הכהנים: לא מקשה תעשה המנורה. שלא יעשה חליות, ולא יעשה קניה ונרותיה איברים איברים, ואחר כך ידביקם בדרך הצורפין, שקורין שולדי"י זלעו אלא בלה באה מחתיכה אחת, ומקיש בקרנט וחותר בכלי האמנות ומפריד הקנים אלף ואלף: מקשה. תרגומו נגיד, לשון המשכה שממשיך את האיברים מן העשת לכאן ולכאן בהקשת הקרנט, ולשון מקשה מכת קרנט, צידי"ן זלעו [עשוי בהכאה] כמו (ויאל כ ו) דא לדא נקשן: תעשה המנורה. מאליה, לפי שהיה משה מתקשה בה, אמר לו הקדוש ברוך הוא השלף את הכפר לאור והיא נעשית מאליה, לכך לא נכתב תעשה: ירכה. הוא הרגל שלמטה העשוי כמין תבה, ושלשה

זולק הרקדוק: לא מקשה תעשה. בספר הרמזים וז"ל, תעשה חסר יו"ד, תיעשה מתקרי מלא יו"ד ע"כ. נראה מדבריו שהוא מלא בקריאה לא בכתיבה (סו):

תפסיר רס"ג

מנהא יפונו: לב) סת קצבאת.
 כיארגאת מן גאנביהא.
 ת'לאת' קצבאת מן גאנבהא
 אלואחד. ות'לאת' קצבאת. מן
 גאנבהא אלת'אני: לג) ת'לאת
 גאמאת. מלווזאת. פי כל קצבה
 תפאחה וסוסנה. כד'אך לאלסת
 אלקצבאת. אלכ'ארגאת
 מנהא: לד) ופי אלמנארה
 ארבע גאמאת. מלווזאת.
 ותפאפיהא וסואסנהא:

ותעביד מנרתא דדהב דכי. נגיד.
 תתעביד מנרתא שדה וקנה. פלידהא.
 חזורהא ושושנהא מנה יהון:

לב וְשֵׁשׁ קָנִים יִצְאִים
 מִצֵּדִיָּה שְׁלֹשָׁה אֶקְנֵי מְנֹרָה
 מִצֵּדֵה הָאֶחָד וּשְׁלֹשָׁה קְנֵי
 מְנֹרָה מִצֵּדֵה הַשֵּׁנִי: וְשֵׁשׁ
 קְנֵי. נִפְקִין מִסְטְרָהא. תִּלְתָּא קְנֵי
 מְנֹרָתא. מִסְטְרָה חד. ותִּלְתָּא קְנֵי

מנרתא. מסטרה תנינא: לג
 בַּקֶּנֶה הָאֶחָד כִּפְתָר וּפְרָח וּשְׁלֹשָׁה גְבֻעִים
 מִשְׁקָדִים בַּקֶּנֶה הָאֶחָד כִּפְתָר וּפְרָח כֵּן לְשֵׁשֶׁת
 הַקְּנִים הַיִּצְאִים מִן־הַמְּנֹרָה: תִּלְתָּא כְּלִידִין. מְצִירִין.
 בַּקֶּנֶה חד חזור ושושן. ותִּלְתָּא כְּלִידִין. מְצִירִין. בַּקֶּנֶה חד חזור
 ושושן. כֵּן לְשֵׁשׁ קְנֵי. דִּנְפְקִין מִן מְנֹרָתא: לד וּבַמְּנֹרָה
 אַרְבַּעַה גְבֻעִים מִשְׁקָדִים כִּפְתֹרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ:

— רס"י —

ושלשה גבעים. בולטין מפל קנה וקנה:
 כפתר ופרח. הנה לכל קנה וקנה: לו ובמנרה
 ארבעה גבעים. בגופה שלמנורה היו
 ארבעה גבעים אחד בולט בה למטה מן
 הקנים. והשלשה למעלה מן יציאת הקנים
 היוצאים מצדיה: משקדים כפתריה
 ופרחיה. זה אחד מהמשה מקראות שאין
 להם הכרע, שאין ידוע אם גבעים
 משקדים או משקדים כפתריה ופרחיה:

לז יצאים מצדיה. לפאן ולכאן באלכסון.
 נמשכים ועולין עד כנגד גבהה שלמנורה.
 שהוא קנה האמצעי ויוצאין מתוך קנה
 האמצעי זה למעלה מזה, התחתון ארוך,
 ושלמעלה קצר הפנו והעליון קצר הפנו, לפי
 שהיה גובה ראשיון שנה לגבהו שלקנה
 האמצעי השביעי, שממנו יוצאים ששת
 הקנים: לג משקדים. כתרוממו, מצוירים היו
 כדרך שעושין לכלי כסף וזהב שקורין ייליי:

תפסיר רס"ג

ובמנרתא ארבעה בלידין. מצירין.

חזורהא וששנהא: לה וכפתור

תחת שני הקנים ממנה

וכפתור תחת שני הקנים

ממנה וכפתור תחת שני

הקנים ממנה לששת הקנים היצאים מן-

המנרה: וחזרה. תחות תרין קנין דמנה. וחזור תחות תרין קנין

דמנה. וחזור. תחות תרין קנין דמנה. לששת קנין. דנפקין מן מנרתא:

לו כפתריהם וקנתם ממנה יהיו כלה מקשה

אחת זהב טהור: חזריהון וקניהון מנה יהון. כולה.

— רס"י —

בנגד גבחה שלמנורה וטפחיים חלק, נשתירו שם שלשה טפחים, שבהם שלשה גביעים וכפתור ופרח. נמצאו גביעים עשרים ושנים שמונה עשר לששה קנים, שלשה לכל אחד ואחד, וארבעה בגופה שלמנורה, הרי עשרים ושנים, ואחד עשר כפתורים ששה בששת הקנים, ושלשה בגופה שלמנורה, שהקנים יוצאים מהם, ושנים עוד במנורה, שנאמר משקדים כפתוריה, מעוט כפתורים שנים האחד למטה אצל הירף, והאחד בשלשת טפחים העליונים עם שלשת הגביעים, ותשעה פרחים היו לה ששה לששת הקנים, שנאמר (פסוק ג) בקנה האחד כפתור ופרח, ושלשה למנורה, שנאמר משקדים כפתוריה ופרחיה, ומיעוט פרחים שנים, ואחד האמור בפרשת בהעלותך (דמדבר טז) עד ירכה עד פרחיה, ואם תדקדק במשנה זו הכתובה למעלה, תמצאם כמנינם איש איש במקומו:

לכוכפתור תחת שני הקנים. מתוך הכפתור היו הקנים נמשכים משני צדיה אלף ואלף. כך שנינו במלאכת המשכן (פיקו) גבחה שלמנורה שמונה עשר טפחים, הרגלים והפרח שלשה טפחים, הוא הפרח האמור בירף, שנאמר (דמדבר טז) עד ירכה עד פרחיה וטפחיים חלק, וטפח שבו גביע מהארבעה גביעים, וכפתור ופרח משני כפתורים ושני פרחים האמורים במנורה עצמה, שנאמר משקדים כפתוריה ופרחיה, למדנו שהיו בקנה שני כפתורים ושני פרחים לבד מן השלשה כפתורים, שהקנים נמשכין מתוכן, שנאמר וכפתור תחת שני הקנים, וגוי וטפחים חלק, וטפח כפתור ושני קנים יוצאים ממנו אלף ואלף נמשכים ועולים בנגד גבחה שלמנורה, וטפחיים חלק, וטפח כפתור ושני קנים יוצאים ממנו, וטפחיים חלק וטפח כפתור ושני קנים יוצאים ממנו ונמשכים ועולין

תפסיר רס"ג

לו) ואצנע להא סבע סרג. פאדי תסרג סרגהא. תצ"י אלי גהה' וגההא: לח) וכלבאתהא ומגאמרהא מן ד'הב כאלין: לט) מן בדריה ד'הב כאלין יצנעהא וגמיע הד'ה אלאניה: מ) ואנצ'ר דיאלד ואצנע כשכלה. אלדי אנת מורא פי אלגבל:

נגידא חדא דדהב דכי: לו) ועשית את-נרתיה שבעה והעלה את-נרתיה והאיר על-עבר פניה: ותעביד ית בוצינהא שבעה. ותדליק ית בוצינהא, ויהוון מנהרין לקביל אפהא: לח) ומלקחיה ומחתתיה

זהב טהור: וציבתהא ומחתיתהא דדהב דכי: לט) כפר זהב טהור יעשה אתה את כל-הכלים האלה: כפרא. דדהבא דכיא יעביד יתה. ית כל מניא האלין: ב) וראה ועשה בתבניתם אשר-אתה מראה בקר: וחזי ועביד. בדמותהון. דאת מתחזי בטורא: ס

— רס"י —

לט כפר זהב טהור. שלא יהיה משקלה עם כל בליה אלא כפר, לא פחות ולא יותר, והכפר שלחול ששים מנה ושלקדש היה כפול, מאה עשרים מנה, והמנה הוא ליטרא ששוקלין בה כסף למשקל קולוני"א והם מאה זהובים, עשרים וחמשה סלעים והסלע ארבעה זהובים: «וראה ועשה. ראה כאן בקר תבנית שאני מראה אותך מגיד שנתקשה משה במעשה המנורה, עד שהראה לו הקדוש ברוך הוא מנורה של-אש: אשר אתה מראה. בתרגומו דאת מתחזי בטורא, אלו היה נקוד מראה בפת"ח, היה פתרונו אתה מראה לאחרים, עכשו שנקוד חטף קמ"ץ, פתרונו דאת מתחזי, שאחרים מראים לך, שהנקוד מפריד בין עשה לנעשה:

לו את נרתיה. כמין בזבין שנותנין בתוכם השמן והפתילות: והאיר על עבר פניה. עשה ששת הנרות שבראשי הקנים, היוצאים מצדיה, מסבים כלפי האמצעי, כדי שיהיו הנרות כשתדליקם מאירים אל עבר פניה, מוסב אורם אל צד פני הקנה האמצעי, שהוא גוף המנורה: לו ומלקחיה. הם הצבתיים העשויין לקח בהם הפתילה מתוך השמן לישבן ולמשכן בפי הנרות, ועל שם שלוקחים בהם קרויים מלקחים. וצבתהא שתרגם אנקלוס, לשון צבת, טייליי"ס זלעו: ומחתתיה. הם כמין בזבין קטנים, שחותה בקו את האפר שבנר בבקר בבקר, כשהוא מטיב את הנרות מאפר הפתילות, שדלקו הלילה וכבו, ולשון מחתה פויסידויר"ס זלעו [יעה], כמו (ישעיכ ל יז) לחתות אש מיקוד:

תפסיר רס"ג

כֹּה ׀ וְאֵת־הַמִּשְׁכָּן

תַּעֲשֶׂה עֵשֶׂר יְרִיעַת שֵׁשׁ

מִשֹּׁר וּתְכֵלֶת וְאַרְגָּמָן

וְתִלְעַת שְׁנֵי כְּרֻבִים מַעֲשֶׂה

חֹשֶׁב תַּעֲשֶׂה אֹתָם׃ וְיֵת

מִשְׁכָּנָא תַעֲבִיד עֵשֶׂר יְרִיעֵן. דְּבוּץ שֹׁזֵר.

וְתַכְלָא וְאַרְגָּמָנָא וְצַבֵּעַ זְהוּרִי. צוֹרֵת

כְּרוּבִין. עוֹבֵד אוּמָן תַעֲבִיד יְתֵהוּן׃

אָרְךְ ׀ הִירִיעָה הָאֶחָת

שְׁמֹנֶה וְעֶשְׂרִים בַּאֲמָה וְרַחֵב אַרְבַּע בַּאֲמָה

הִירִיעָה הָאֶחָת מֵדָה אֶחָת לְכָל־הִירִיעֹת׃

אוּרְבָא דִירִיעֵתָא חֲדָא. עֵשְׂרִין וְתַמְנֵי אַמְיִן. וּפּוֹתֵיא אַרְבַּע אַמְיִן.

דִירִיעֵתָא חֲדָא. מִשְׁחֲתָא חֲדָא לְכָל יְרִיעֵתָא׃ חֲמִשׁ הִירִיעֹת

תִּהְיִין חֲבֵרֹת אִשָּׁה אֶל־אֶחָתָהּ וְחֲמִשׁ יְרִיעֹת

חֲבֵרֹת אִשָּׁה אֶל־אֶחָתָהּ׃ חֲמִישׁ יְרִיעֵן. יֵהוּין מְלֻפְפִין.

— רס"י —

מחט, אלא באריגה בשני בתלים, פרצוף
אחד מכאן ופרצוף אחד מכאן, ארי מצד זה
ונשר מצד זה, וכמו שאורגין חגורות
של־משי, שקורין זלעז פיישי"ש: ג תהיין
חברות. תופרן במחט זו בצד זה, חמש
לבד וחמש לבד: אשה אל אחותה.
כך דרך המקרא לדבר בדבר שהוא
לשון נקבה, ובדבר שהוא לשון זכר אומר
איש אל אחיו, כמו שנאמר בכרובים
(שמות ככ ט) ופניהם איש אל אחיו:

כֹּה וְאֵת הַמִּשְׁכָּן תַּעֲשֶׂה עֵשֶׂר יְרִיעֹת.
לְהִיּוֹת לוֹ לָגַג וְלִמְחֻצוֹת מִחוּץ לְקִרְוֵי
שֵׁה־יְרִיעוֹת תְּלוּיֹת מֵאַחֲרֵיהֶן לְכִסּוֹתֵן׃ שֵׁשׁ
מִשֹּׁר וּתְכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתִלְעַת שְׁנֵי. הָרִי
אַרְבַּע מִיָּנִין יָחַד בְּכָל חוּט וְחוּט אֶחָד
שֵׁל־בְּשֵׁתִים וּשְׁלֹשָׁה שֵׁל־צֶמֶר, וְכָל חוּט
וְחוּט כְּפּוֹל שֵׁשָׁה הָרִי אַרְבַּעַה מִיָּנִין, כִּשְׁתֵּן
שׁוֹרֵין יָחַד, עֵשְׂרִים וְאַרְבַּע כְּפָלִים לְחוּט׃
כְּרֻבִים מַעֲשֶׂה חֹשֶׁב. כְּרוּבִים הֵיוּ מְצוּיִרִין
בְּהֵם בְּאַרְיֵגְתֵן, וְלֹא בְּרַקִּימָה שֶׁהוּא מַעֲשֶׂה

תפסיר רס"ג

(ד) ואצנע ערי מן אסמאנגון.
 פי האשיה' אלשיקה אלואתדה.
 אלטרפא אלמתאלפה וכד'אך
 אצנע פי האשיה' אלשיקה
 אלמתאלפה אלת'אניה:
 (ה) כ'מסין ערוה. תצנע פי
 אלשיקה אלואתדה וכ'מסין
 ערוה. תצנע פי טרף אלשיקה.

חדא עם חדא. וחמיש יריען מלפון.
 חדא עם חדא: **ועשית ללאת
 תכלת על שפת היריעה
 האחת מקצה בחברת וכן
 תעשה בשפת היריעה
 הקיצונה במחברת**

השנית: ותעביד ענובין דתכלא. על ספתא דיריעתא חדא.
 מסטרא בית לופי. וכן תעביד בספתא דיריעתא. בסטרא
 בית לופי תנינא: **חמשים ללאת תעשה ביריעה
 האחת וחמשים ללאת תעשה בקצה היריעה
 אשר במחברת השנית מקבילת הללאת**

— רס"י —

עשרים ושמונה ורחבן ארבע, וכשחבר חמש
 יריעות יחד, נמצא רחבן עשרים, וכן
 החוברת השנית. והמשכן ארבו שלשים מן
 המזרח למערב, שנאמר עשרים קרש לפאת
 נגבה תימנה (פסוק יט) וכן לצפון, וכל קרש
 אמה וחצי האמה, הרי שלשים מן המזרח
 למערב. רחב המשכן מן הצפון לדרום עשר
 אמות. שנאמר (כו כג כג) ולירפתי המשכן
 ימה וגי, ושני קרשים למקצעות הרי עשר.
 ובמקומם אפרשם למקראות הללו. נותן
 היריעות ארכן לרחבו שלמשכן, עשר
 אמות אמצעיות לגג חלל רחב המשכן,
 ואמה מכאן ואמה מכאן לעובי ראשי
 הקרשים שעבין אמה, נשתירו שש עשרה
 אמה, שמונה לצפון ושמונה לדרום מכסות

ד ללאת. ללוי"ט בלעז [שרוכים] וכן תרגם
 אנקלוס ענובין, לשון עניבה: **מקצה
 בחברת.** באותה יריעה שבסוף החבור,
 קבוצת חמשת היריעות קרויה חוברת: **וכן
 תעשה בשפת היריעה הקיצונה
 במחברת השנית.** באותה יריעה שהיא
 קיצונה, לשון קצה, כלומר לסוף החוברת:
כמקבילת הללאת אשה אל אחותה.
 שמור שתעשה הלולאות במדה אחת מכוננת
 הבדלתן זו מזו, וכמדתן ביריעה זו כן יהא
 בחברתה, כשתפרוש חוברת אצל חוברת,
 יהיו הלולאות שליריעה זו מכוננת כנגד
 לולאות שלזו. וזהו לשון מקבילות זו כנגד
 זו. תרגמו של נגד, קביל. היריעות ארכן

זולק הדקדוק: **ועשית ללאת תכלת.** השוא שבלמ"ד נע מפני הגעיא שקדם לו וכ"ה בכל
 התיגאן וברוב הדפוסים ושרשו לול והאל"ף נוספת:

תפסיר רס"ג

אִשָּׁה אֶל-אַחַתָּהּ: חֲמִשִּׁיןעֲנוּבִין. תַּעֲבִיד בִּירֵיעָתָא חֲדָא. וְחֲמִשִּׁין
עֲנוּבִין. תַּעֲבִיד בְּסִטְרָא דִירֵיעָתָא. דְּבֵית
לוֹפֵי תַנְיָנָא. מְכוּנָן עֲנוּבִיָּא. חֲדָא לְקַבִּיל**חֲדָא: וְעֲשִׂיתָ חֲמִשִּׁים קֶרְסִי****זָהָב וְחִבְרַתְּ אֶת-הִירֵיעָת****אִשָּׁה אֶל-אַחַתָּהּ בִּקְרָסִים****וְהָיָה הַמִּשְׁכָּן אֶחָד: וְתַעֲבִיד.**

חֲמִשִּׁין פּוּרְפִין דְּדָהָב. וְתַלְפִיף יָת

יֵרֵיעָתָא. חֲדָא עִם חֲדָא בְּפוּרְפִיָּא. וְיִהִי מִשְׁכְּנָא חֶד: **פ** וְעֲשִׂיתָ**יֵרֵיעָת עֲזִים לְאֹהֶל עַל-הַמִּשְׁכָּן עֲשִׂיתִי-עֲשִׂרָה****יֵרֵיעָת תַּעֲשֶׂה אַתֶּם: וְתַעֲבִיד יֵרֵיעָן דְּמַעוּזִי. לַפָּרְסָא עַל****מִשְׁכְּנָא. חֲדָא עֲשָׂרֵי יֵרֵיעָן תַּעֲבִיד יְתֵהוּן: אַרְבָּה | הִירֵיעָה****הָאֶחָת שְׁלֹשִׁים בְּאִמָּה וְרֹחַב אַרְבַּע בְּאִמָּה**

— רס"י —

הַמְזוּרָח, וְתִשַׁע אַמּוֹת תְּלוּיֹת אַחֲרֵי הַמִּשְׁכָּן,
וְהַכְּתוּב מְסִייעֵנוּ וְנִתְּתָ אֶת הַפְּרוֹכֶת תַּחַת
הַקְּרָסִים, וְאִם כְּדַבְּרֵי הַבְּרִייתָא הַזֹּאת,
נִמְצְאוּ פְרוֹכֶת מְשׁוּכָה מִן הַקְּרָסִים וְלִמְעַרְב
אִמָּה: וְקֶרְסֵי זָהָב. פִּירֵמִיילִין זַלְעוּ וּמְכַנְיִסִין
רֵאשֵׁן אֶחָד בְּלוּלָאוֹת שְׁבַחֻכְרַת זוּ וְרֵאשֵׁן
אֶחָד בְּלוּלָאוֹת שְׁבַחֻכְרַת זוּ וּמְחַבְרָן בְּהוּן:
זִירֵיעוֹת עֲזִים. מְנוּצָה שְׁלֵ-עֲזִים: לְאֹהֶל
עַל הַמִּשְׁכָּן. לְפָרוֹשׁ אוֹתָן עַל הִירֵיעוֹת
הַתְּחַתּוֹנוֹת: ח שְׁלֹשִׁים בְּאִמָּה. שְׁכֻשְׁנוֹתָן
אַרְבָּן לְרוֹחַב הַמִּשְׁכָּן, כְּמוֹ שְׁנַתָן אֶת
הָרֵאשׁוֹנוֹת, נִמְצְאוּ אֵלּוּ עוֹדְפוֹת אִמָּה מִכָּאן

קוֹמַת הַקְּרָסִים שְׁגָבְהוּן עֲשָׂר, נִמְצְאוּ שְׁתֵּי
אַמּוֹת הַתְּחַתּוֹנוֹת מְגֻלוֹת. רְחֹבָן שְׁלֵירֵיעוֹת
אַרְבַּעִים אִמָּה, כְּשֶׁהוּן מְחַבְרוֹת עֲשָׂרִים אִמָּה
לְחֻבְרַת, שְׁלֹשִׁים מִזֵּן לְגַג הַלֵּל הַמִּשְׁכָּן
לְאַרְכוּ וְאִמָּה כְּנֶגֶד עוֹבֵי רֵאשֵׁי הַקְּרָסִים
שְׁבַמְעָרְב, וְאִמָּה לְכִסּוֹת עוֹבֵי הָעֲמוּדִים
שְׁבַמְזוּרָח, שְׁלֹא הָיוּ קְרָסִים בְּמִזְרָח אֵלּא
אַרְבַּעַה עֲמוּדִים, שְׁהִמְסָף פְּרוֹשׁ וְתֵלוּי בְּוִיזִין
שְׁבָהוּן כְּמִין וִילוּן. נִשְׁתִּירוּ שְׁמוּנָה אַמּוֹת
הַתְּלוּיִין עַל אַחֲרֵי הַקְּרָסִים שְׁבַמְעָרְב וְשְׁתֵּי
אַמּוֹת הַתְּחַתּוֹנוֹת מְגֻלוֹת. זוּ מְצָאוּ בְּבְרִייתָא
דְּאַרְבַּעִים וְתִשַׁע מִדּוֹת. אֲבָל בְּמִסְכַּת שַׁבַּת
(כֹּה ז) אֵין הִירֵיעוֹת מְכֻסּוֹת אֶת עֲמוּדֵי

תפסיר רס"ג

ארבעה אדרע. מסאחה
 ואחדה. לאחדוי עשר אלשקה:
 ט) וכייט אלכ'מס אלשקאק
 עלי חדה. ואלסת אלשקאק
 עלי חדה ואתני אלשקה
 אלסאדסה. אלי מא ילי וגה
 אלכ'בא: י) ואצנע כ'מסין
 ערוה. פי חאשיה אלשקה.
 אלטרפא אלמתאלפה. וכ'מסין
 ערוה פי חאשיה אלשקה.
 אלמתאלפה אלת אניה:
 יא) ואצנע כ'מסין שצ'ץ' מן
 נחאס. ואדכל אלשצ'ץ' פי
 אלערי. וולף. (קרי: ואלף)
 אלכ'בא ויציר ואחדה:

הִירִיעָה הָאֶחָת מִדָּה אֶחָת

לְעִשְׂתֵי עֶשְׂרֵה יְרִיעֹת:

אורכא דיריעתא חדא. תלתין אמין.
 ופותיא ארבע אמין. דיריעתא חדא.
 משחתא חדא. לחדא עשרי יריען:

וְחִבְרַת אֶת-חֲמִשׁ

הִירִיעֹת לְבָד וְאֶת-שֵׁשׁ

הִירִיעֹת לְבָד וְכַפְלֹת

אֶת-הִירִיעָה הַשְּׁשִׁית

אֶל-מוֹל פְּנֵי הָאֹהֶל: וְתִלְפִיף.

ית חמיש יריען לחוד. וית שית יריען

לחוד. ותעיף ית יריעתא שתיתיתא. לקביל אפי משפנא:

וְעִשְׂתֵי חֲמִשִּׁים לְלֹאֵת עַל שַׁפַּת הִירִיעָה

הָאֶחָת הַקִּיצָנָה בַּחֲבֵרֹת וְחֲמִשִּׁים לְלֹאֵת עַל

שַׁפַּת הִירִיעָה הַחֲבֵרֹת הַשְּׁנִיִּית: וְתַעֲבִיד חֲמִשִּׁין

ענובין. על ספתא דיריעתא חדא. בסטרא בית לופי. וחמשין ענובין.

על ספתא דיריעתא. דבית לופי תננינא: **וְעִשְׂתֵי קָרְסִי**

נְחֹשֶׁת חֲמִשִּׁים וְהִבַּאת אֶת-הַקָּרְסִים בַּלְלֹאֵת

— רס"י —

הִירִיעָה הַשְּׁשִׁית. העודפת באלו העליונות
 יותר מן התחתונות: **אל מול פני האהל.**
 חצי רחבה הנה תלוי וכפול על המסך
 שבמזרח פנגד הפתח. דומה לכלה צנועה
 המכסה בצעיף על פנייה:

ואמה מכאן לכסות אחת מהשתי אמות.
 שושארו מגלות מן הקרשים, והאמה
 התחתונה שלקרוש, שאין היריעה מכסה
 אותו היא האמה התחובה בנקב האדן,
 שהאדנים גבהן אמה: ט **וכפלת את**

תפסיר רס"ג

וּחִבְרַת אֶת־הָאֵהָל וְהִיָּה

אֶחָד: וְתַעֲבִיד. פּוֹרֵפִין דְּנַחֵשׁ חֲמִשִּׁין.

וְתַעֲלֵל יֵת פּוֹרֵפִיא בְּעֻנּוּבֵיא, וְתַלְפִּיף יֵת

מִשְׁבָּנָא וְיִהִי חֵד: יב וְסֶרַח הַעֹדֵף

בִּירֵיעַת הָאֵהָל חֲצִי

הַיְרִיעָה הַעֹדֶפֶת תִּסְרַח

עַל אַחֲרֵי הַמִּשְׁכָּן: וְסֶרַח

דִּיתִיר. בִּירֵיעַת מִשְׁבָּנָא. פְּלָגוֹת יְרִיעַתָּא דִּיתִרָא. תִּסְרַח. עַל אַחֲרֵי

מִשְׁבָּנָא: יג **וְהָאֵמָה מִזֶּה וְהָאֵמָה מִזֶּה בְּעֹדֵף**

בְּאֹרֶךְ יְרִיעַת הָאֵהָל יִהְיֶה סְרוּחַ עַל־צִדֵי

הַמִּשְׁכָּן מִזֶּה וּמִזֶּה לְכִסְתּוֹ: וְאִמְתָּא מִכָּא

בְּדִיתִיר. בְּאֹרֶךְ יְרִיעַת מִשְׁבָּנָא. יְהִי סְרוּחַ. עַל סְטְרֵי מִשְׁבָּנָא. מִכָּא

וּמִכָּא לְכִסְיוֹתֶיהָ: יד **וְעָשִׂיתָ מִכְּסֵה לְאֵהָל עֹרֹת**

— רס"י —

הָאֵהָל. שְׁהֵן עוֹדְפוֹת עַל אֹרֶךְ יְרִיעוֹת
הַמִּשְׁכָּן שְׁתֵּי אַמּוֹת: יְהִיָּה סְרוּחַ עַל צִדֵי
הַמִּשְׁכָּן. לְצַפּוֹן וְלְדָרוֹם, כְּמוֹ שְׁפִירֵשְׁתִּי
לְמַעְלָה. לְמִדָּה תוֹרָה דְרָף אֶרֶץ שִׂיחָא אָדָם
חֵס עַל הַיְפֹה: אַחֲרֵי הַמִּשְׁכָּן. הוּא צִד
מַעֲרָבִי, לְפִי שְׁהַפְתַּח בְּמִזְרָח שְׁהֵם פְּנִיָּו,
וְצַפּוֹן וְדָרוֹם קְרוּיִין צְדָדִין לְיָמִין וְלִשְׂמָאל:
יז **מִכְּסֵה לְאֵהָל.** לְאוֹתוֹ גַּג שְׁלִי־יְרִיעוֹת
עוֹיִם עָשָׂה עוֹד מִכְּסֵה אֶחָד שְׁלִי־עוֹרוֹת אֵילָם
מְאָדְמִים, וְעוֹד לְמַעְלָה מִמֶּנּוּ מִכְּסֵה עוֹרוֹת
תְּחָשִׁים, וְאוֹתָן מִכְּסָאוֹת לֹא הָיוּ מִכְּסִין אֲלֵא
אֶת הַגַּג, אֶרְכָּן שְׁלִשִׁים וְרַחְבָּן עָשָׂר, אֵלוּ
דְּבָרֵי רַבִּי נַחֲמֵיה, וְלְדְבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה מִכְּסֵה

יז וְסֶרַח הַעֹדֵף בִּירֵיעַת הָאֵהָל. עַל
יְרִיעוֹת הַמִּשְׁכָּן. יְרִיעוֹת הָאֵהָל הֵן הַעֲלִיּוֹנוֹת
שְׁלֵעִיִם שְׁקֻרִיִים אֵהָל, כְּמוֹ שְׁכָתוּב בְּהֵן
(פְּסוּק ז) לְאֵהָל עַל הַמִּשְׁכָּן, וְכֹל אֵהָל הָאִמּוֹר
בְּהֵן אֵינּוּ אֵלֵא לְשׁוֹן גַּג, שְׁמֵאֵהִילוֹת וּמִסְכָּכוֹת
עַל הַתְּחַתּוֹנוֹת, וְהֵן הָיוּ עוֹדְפוֹת עַל
הַתְּחַתּוֹנוֹת חֲצִי הַיְרִיעָה לְמַעֲרָב, שְׁהַחֲצִי
שְׁלִי־יְרִיעָה אַחַת עָשְׂרָה הִיתְרָה, הִיָּה נִכְפַּל אֶל
מוֹל פְּנֵי הָאֵהָל, נִשְׁאָרוּ שְׁתֵּי אַמּוֹת רוּחַב
חֲצִיָּה עוֹדֵף עַל רוּחַב הַתְּחַתּוֹנוֹת: תִּסְרַח עַל
אַחֲרֵי הַמִּשְׁכָּן. לְכִסּוֹת שְׁתֵּי אַמּוֹת שְׁהָיוּ
מִגְלוֹת בְּקֶרְשִׁים: יג **וְהָאֵמָה מִזֶּה וְהָאֵמָה**
מִזֶּה. לְצַפּוֹן וְלְדָרוֹם: יד **בְּעֹדֵף בְּאֹרֶךְ יְרִיעַת**

תפסיר רס"ג

לאלמסקן. גלוד כפאש אָדִים.
וגטאא. מן גלוד דארש מן
פוק: טו) ואצנע אלתכ'אתג
לאלמסקן. מן כ'שב אלסנט
קאימא: טז) טול כל תכ'תגה
עשרה' אדרע. ודר'אע ונצף
ערצ'הא: יז) ולהא ציראן
מלסנאן. אחדהמא באיזא

**אֵילִם מְאֲדָמִים וּמְכֹסֶה
עֶרְתַּת תְּחָשִׁים מְלֻמְעָלָה:
וְתַעֲבִיד חוֹפָאָה לְמִשְׁכְּנָא. דְּמִשְׁכְּבֵי דְכָרֵי
מְסוּמְקֵי. וְחוֹפָאָה. דְּמִשְׁכְּבֵי סִסְגוֹנָא
מְלַעֲלָא: פ * (רביעי) ט"ד וְעֵשִׂית
אֶת־הַקְּרָשִׁים לְמִשְׁכַּן עֲצֵי**

איש גורסים כאן המעשה בספר תימן

**שֹׁטִים עֹמְדִים: וְתַעֲבִיד יָת דְּפִיא לְמִשְׁכְּנָא. דְּאֵעֵי שְׁטִין קִימִין:
עֵשֶׂר אַמּוֹת אַרְךָ הַקְּרֶשׁ וְאַמָּה וַחֲצֵי הָאֵמָה
רַחֵב הַקְּרֶשׁ הָאֶחָד: עֵשֶׂר אַמִּין אֹרְכָא דְדָפָא. וְאַמָּתָא
וּפְלָגוֹת אַמָּתָא. פּוֹתִיא דְדָפָא חַד: שְׁתֵּי יָדוֹת לְקְרֶשׁ
הָאֶחָד מְשֻׁלָּבֹת אִשָּׁה אֶל־אַחַתָּה בֵּין תַּעֲשֶׂה**

— רס"י —

הקְרָשִׁים לְגוֹבַהּ הַכְּתָלִים קָרֶשׁ עַל קָרֶשׁ:
טו עֵשֶׂר אַמּוֹת אַרְךָ הַקְּרֶשׁ. לְמַדְנֵוּ שְׁגוּבָהוּ
שְׁל־מִשְׁכַּן עֵשֶׂר אַמּוֹת: וְאַמָּה וַחֲצֵי הָאֵמָה
רַחֵב. לְמַדְנֵוּ אַרְכּוֹ שְׁלִמְשָׁכַן לְעֵשְׂרִים
קָרָשִׁים, שְׁהִיוּ בְּצַפּוֹן וּבְדָרוֹם מִן הַמְּזוּרָח
לְמַעְרָב, שְׁלִשִׁים אַמָּה: יז שְׁתֵּי יָדוֹת לְקְרֶשׁ
הָאֶחָד. הֵיכָה חוֹרֵץ אֶת הַקְּרֶשׁ מְלֻמְטָה,
בְּאִמְצָעוֹ בְּגוֹבַהּ אַמָּה, מִנִּיחַ רַבִּיעַ רַחְבּוֹ מִכָּאן
וּרְבִיעַ רַחְבּוֹ מִכָּאן, וְהֵן הֵן הַיָּדוֹת, וְהַחֲרִיץ
חֲצֵי רֹחֵב הַקְּרֶשׁ בְּאִמְצָע, וְאוֹתָן הַיָּדוֹת
מְכַנִּים בְּאֲדָנִים שְׁהִיוּ חֲלוּלִים, וְהָאֲדָנִים גְּבָהֵן
אַמָּה וְיֹשְׁבִים רְצוּפִים אַרְבָּעִים זָה אַצֵּל זָה,
וְיָדוֹת הַקְּרֶשׁ, הַנִּכְנָסִים בְּחֻלָּל הָאֲדָנִים,
חֲרוּצוֹת מְשֻׁלָּשֹׁת צְדִיקוֹ, רֹחֵב הַחֲרִיץ כְּעוֹבֵי
שֹׁפֵת הָאֲדָן, שְׁיִכְסָה הַקְּרֶשׁ אֶת כָּל רֹאשׁ
הָאֲדָן, שָׁאם לֹא כֵן נִמְצָא רֹחֵב בֵּין קָרֶשׁ

אֶחָד הֵיכָה, חֲצִיו שְׁל־עוֹרוֹת אֵילִים מְאֲדָמִים,
וְחֲצִיו שְׁל־עוֹרוֹת תְּחָשִׁים: טו וְעֵשִׂית אֶת
הַקְּרָשִׁים. הֵיכָה לוֹ לֹמֵר וְעֵשִׂית קְרָשִׁים,
כְּמָה שְׁנֹאמֵר בְּכָל דְּבַר וְדָבַר, וּמַהוּ הַקְּרָשִׁים,
מֵאוֹתָן הַעוֹמְדִין וּמִיְחָדִין לְכָף. יַעֲקֹב אָבִינוּ
צָפָה בְּרוּחַ הַקְּדוֹשׁ וְנִטַּע אַרְזִים בְּמִצְרַיִם,
וּכְשִׁמַּת צִוָּה לְבָנָיו לְהַעֲלוֹתָם עִמָּהֶם כְּשִׁיצְאוּ
מִמִּצְרַיִם, אָמַר לָהֶם, שְׁעֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא לְצוּוֹת אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת מִשְׁכַּן בְּמִדְבַר
מְעֵצֵי שֹׁטִים, רְאוּ שִׁיְהִיו מְזֻמְנִים בְּיָדְכֶם. הוּא
שִׁיסַּד הַבְּבִלִי בְּפִיוֹט שְׁלוֹ טַס מִטַּע מְזוּרָזִים
קוֹרוֹת בְּתֵינֵוּ אַרְזִים, שְׁנַגְדְּרוּ לְהִיּוֹת מוּכְנָסִים
בְּיָדָם מִקֵּדָם לְכֵן: עֲצֵי שֹׁטִים עוֹמְדִים.
אִישׁ טַטְטִי צִי"ט צִלְטוּ שִׁיְהִי אֹרֶךְ הַקְּרָשִׁים וְקוֹף
לְמַעַלָּה בְּקִירוֹת הַמִּשְׁכָּן, וְלֹא תַעֲשֶׂה
הַכְּתָלִים בְּקָרָשִׁים שׁוֹכְבִים לְהִיּוֹת רֹחֵב

תפסיר רס"ג

לְכָל קָרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן: תְּרִין

צִירִין. לְדָפָא חַד. מְשׁוּלְבִין. חַד לְקַבִּיל
חַד. בְּן תַּעֲבִיד. לְכָל דְּפִי מִשְׁכָּנָא:

וְעָשִׂיתָ אֶת-הַקָּרְשִׁים

לַמִּשְׁכָּן עֶשְׂרִים קָרֶשׁ

לְפָאת נִגְבֵּה תִימְנָה: וְתַעֲבִיד

יָת דְּפִיא לְמִשְׁכָּנָא. עֶשְׂרִין דְּפִין. לְרוּחַ

עִיבַר דְּרוּמָא: **וְאַרְבַּעִים**

אֲדָנִי-כֶסֶף תַּעֲשֶׂה תַּחַת

עֶשְׂרִים הַקָּרֶשׁ שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת-הַקָּרֶשׁ

הָאֶחָד לְשְׁתֵּי יָדָתָיו וְשְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת-הַקָּרֶשׁ

הָאֶחָד לְשְׁתֵּי יָדָתָיו: וְאַרְבַּעִין סְמְכִין דְּכֶסֶף. תַּעֲבִיד. תַּחַת

עֶשְׂרִין דְּפִין. תְּרִין סְמְכִין. תַּחַת דְּפָא חַד לְתִרִין צִירוּהִי. וְתִרִין סְמְכִין.

תַּחַת דְּפָא חַד לְתִרִין צִירוּהִי: **וְלִצְלַע הַמִּשְׁכָּן הַשְּׁנִית**

לְפָאת צָפוֹן עֶשְׂרִים קָרֶשׁ: וְלִסְטַר מִשְׁכָּנָא. תִּנְיָנָא לְרוּחַ

צָפוֹנָא. עֶשְׂרִין דְּפִין: **כֹּא וְאַרְבַּעִים אֲדָנִיהֶם כֶּסֶף שְׁנֵי**

אלאכיר. כדאך תצנע. בגמיע
תכיאתג אלמסכן: יח) ואצנע
תכיאתג אלמסכן. עשרין
תכיתגה. מן גהה' מהב אלגנוב:
יט) וארבעין קאעדה מן פציה.
תצנעהא תחת עשרין
אלתכיתגה. קאעדתין תחת כל
תכיתגה לציראהא: כ) ולגאנב
אלמסכן אלתאני. מן גהה'
מהב אלשמאל. עשרין
תכיתגה: כא) ולהא ארבעין
קאעדה מן פציה. קאעדתאן

— רס"י —

קריציהם שוים, זו כמדת זו, כדי שלא
יהיו שתי ידות זו משוכה לצד פנים וזו
משוכה לצד חוץ בעובי הקרש שהוא
אמה. ותרגום של-ידות צירין, לפי שדומות
לצירי הדלת הנכנסים בחורי המפתח:
יש לפאת נגבה תימנה. אין פאה זו לשון
מקצוע, אלא כל הרוח קרויה פאה,
בתרגומו לרוח עבר דרומא:

לקרש בעובי שפת שני האדנים שיפסיקו
ביניהם, וזהו שנאמר (לקמן כד) והיו תאמים
מלמטה, שיחרוץ את צדי הידות, כדי
שיתחברו הקרשים זה אצל זה: משלבת.
עשויות כמין שליבות סלם, מבדלות זו מזו
ומשפין ראשיהם לכנס בתוך חלל האדן
כשליבה, הנכנסת בנקב עמודי הסלם:
אשה אל אחתה. מכונות זו כנגד זו, שיהיו

תפסיר רס"ג

תחת כל תכיתגה: כב) ופי מוכר אלמספן ג'רבא. תצנע סת תכ'אתג: כג) ותכיתגתאן תצנע. פי רפני אלמספן. פי אלזאויתין: כד) ותכון מעתדלה מן אספל. וגמיעא תכון מעתדלה מן פוק. בחלקה ואחדה. כד'אד יכון לאלרפנין

**אֲדָנִים תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד
וּשְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקֶּרֶשׁ**

הָאֶחָד: וְאַרְבַּעִין סְמָכִיהוּן דְּכַסָּף. תַּרְיִן סְמָכִין. תַּחֲוֹת דְּפָא חַד. וְתַרְיִן סְמָכִין. תַּחֲוֹת דְּפָא חַד: **כב** וְלִירְכַתִּי הַמְּשָׁכָן יִמָּה

תַּעֲשֶׂה שְׁשֶׁה קֶרְשִׁים: וְלִסְפֵי מִשְׁכַּנָּא מְעַרְבָּא. תַּעֲבִיד שְׁתָּא דְּפִין: **כג** וּשְׁנֵי קֶרְשִׁים תַּעֲשֶׂה לְמִקְצַעַת הַמְּשָׁכָן בִּירְכַתַּיִם: וְתַרְיִן דְּפִין תַּעֲבִיד. לְזוּיַת מִשְׁכַּנָּא. בְּסוּפְהוּן: **כד** וַיְהִי תְּאֵמָם מִלְּמִטָּה וַיַּחֲדוּ יְהוָה תְּמִים עַל-רֵאשׁוֹ אֶל-הַטַּבַּעַת הָאֶחָת בֵּן יְהוָה

— רס"י —

הַקֶּרֶשׁ בּוֹלֵט לְצִדּוֹ חוּץ לְיַד הַקֶּרֶשׁ לְכַסּוֹת אֶת שְׁפַת הָאֶדָן, וְכֵן הַקֶּרֶשׁ שְׂאֲצֵלוֹ, וְנִמְצָאוּ תּוֹאֲמִים זֶה לְזֶה. וְקֶרֶשׁ הַמִּקְצוֹעַ שְׁבִסְדָּר הַמְּעַרְב חָרוּץ לְרַחְבוֹ בְּעֵבּוֹ כְּנֶגֶד חָרִיץ שְׁלִי-צֵד קֶרֶשׁ הַצְּפוֹנִי וְהַדְּרוֹמִי, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפְרִידוּ הָאֲדָנִים בִּינֵיהֶם: וַיַּחֲדוּ יְהוָה תְּמִים. כְּמוֹ תּוֹאֲמִים: **על ראשו.** שְׁלִקְרֵשׁ: **אל הַטַּבַּעַת הָאֶחָת.** כָּל קֶרֶשׁ וְקֶרֶשׁ הָיָה חָרוּץ לְמַעַלָּה בְּרַחְבוֹ שְׁנֵי חָרִיצִין בְּשְׁנֵי צִדָּיו כְּדֵי עוֹבֵי טַבַּעַת, וּמְכַנְּסוֹ בְּטַבַּעַת אֶחָת, נִמְצָא מִתְּאִים לְקֶרֶשׁ שְׂאֲצֵלוֹ. אֲבָל אוֹתָן טַבַּעוֹת לֹא יִדְעָתִי אִם קְבוּעוֹת הֵן אִם מְטוּלְטָלוֹת. וּבְקֶרֶשׁ שְׁבִמְקֻצוֹעַ הָיָה טַבַּעַת בְּעוֹבֵי הַקֶּרֶשׁ הַדְּרוֹמִי וְהַצְּפוֹנִי, וְרֵאשׁ קֶרֶשׁ הַמִּקְצוֹעַ שְׁבִסְדָּר מְעַרְב נִכְנָס לְתוֹכוֹ, נִמְצָאוּ שְׁנֵי הַכְּתָלִים מְחַבְּרִים: **בן יהיה לשניהם.** לְשְׁנֵי הַקֶּרֶשִׁים שְׁבִמְקֻצוֹעַ, לְקֶרֶשׁ שְׁבִסוּף צְפוֹן

כב וְלִירְכַתִּי. לְשׁוֹן סוּף, כְּתַרְגוּמוֹ וְלִסְפֵי, וּלְפִי שֶׁהַפְּתַח בַּמְזוּרָה, קְרוּי הַמְזוּרָח פְּנִים, וְהַמְּעַרְב אַחֲזֵרִים, וְזֶהוּ סוּף, שֶׁהַפְּנִים הוּא הָרֵאשׁ: **תַּעֲשֶׂה שְׁשֶׁה קֶרְשִׁים.** הָרֵי תִשַׁע אַמּוֹת רוּחָב: **כג** וּשְׁנֵי קֶרְשִׁים תַּעֲשֶׂה לְמִקְצַעַת. אֶחָד לְמִקְצוֹעַ צְפוֹנִית מְעַרְבִית וְאֶחָד לְמְעַרְבִית דְּרוֹמִית, כָּל שְׁמוֹנֶה קֶרְשִׁים בְּסִדָּר אֶחָד הֵן, אֲלֵא שְׂאֲלוֹ הַשְּׁנַיִם אֵינֶן בְּחֻלְל הַמְּשָׁכָן, אֲלֵא חֲצֵי אֶמְדָּה מִזוֹ וְחֲצֵי אֶמְדָּה מִזוֹ נִרְאוֹת בְּחֻלְל לְהַשְׁלִים רַחְבוֹ לְעֵשֶׂה, וְהָאֶמְדָּה מִזֶּה וְהָאֶמְדָּה מִזֶּה בָּאוֹת כְּנֶגֶד אֶמְת עוֹבֵי קֶרְשֵׁי הַמְּשָׁכָן, הַצְּפוֹן וְהַדְּרוֹם, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה הַמִּקְצוֹעַ מִבְּחוּץ שְׂוֵה: **כד** וַיְהִי. כָּל הַקֶּרְשִׁים תּוֹאֲמִים זֶה לְזֶה מִלְּמִטָּה שֶׁלֹּא יִפְסִיק עוֹבֵי שְׁפַת שְׁנֵי הָאֲדָנִים בִּינֵיהֶם לְהַרְחִיקָם זֶה מִזֶּה. זֶהוּ שְׁפַרְשֵׁתִי (לְעִיל י') שֶׁיְהִי צִירֵי הַיְדוֹת חָרוּצִים מִצְדֵּיהֶן, שֶׁיִּהְיֶה רוּחָב

תפסיר רס"ג

לְשֵׁנֵיהֶם לְשֵׁי הַמְּקַצֵּעַת

יְהִיוּ: ויהוון מכונין מלרע. וכחדא. יהוון
מכונין על רישיהוון. לעזקתא חדא. פון
יהי לתרויהוון. לתרתין זוין יהוון:

וְהִיוּ שְׂמֹנֶה קָרְשִׁים

וְאֲדָנֵיהֶם כֶּסֶף שֵׁשֶׁה עָשָׂר אֲדָנִים שְׁנַי אֲדָנִים
תַּחַת הַקָּרֶשׁ הָאֶחָד וְשְׁנַי אֲדָנִים תַּחַת הַקָּרֶשׁ

הָאֶחָד: ויהוון תמניא דפיין. וסמכיהוון דכסף. שתת עשר סמכין.
תריין סמכין. תחות דפא חד. ותריין סמכין. תחות דפא חד:

וְעָשִׂיתָ בְּרִיחִם עֵצִי שְׁטִים חֲמֵשֶׁה לְקָרְשֵׁי

צֵלַע הַמִּשְׁכָּן הָאֶחָד: ותעביד עברי דאעי שטיין. חמשא.

— רס"י —

גפרדים זה מזה, שנאמר (פסוק כד) והיו
תואמים מלמטה וגוי. כך היא המשנה,
והפרוש שלה הצעתי למעלה בסדר
המקראות: כו בריחם. בתרגומו עברין ונלנו
איש צ"ש: חמשה לקרשי צלע המשכן.
אלו חמשה שלשה הן, אלא שהברית העליון
והתחתון עשוי משתי חתכות, זה מברית עד
חצי הכתל וזה מברית עד חצי הכתל, זה
נכנס בטבעת מצד זה וזה נכנס בטבעת מצד
זה, עד שמגיעין זה לזה, נמצאו שעליון
ותחתון שנים שהן ארבע, אבל האמצעי
ארבו כנגד כל הכתל ומברית מקצה הכתל
ועד קצהו, שנאמר (פסוק כח) והברית התיכון
וגוי מברית מן הקצה אל הקצה, שהעליונים
והתחתונים היו להן טבעות בקרשים להכנס
לתוכן שתי טבעות לכל קרש, משלשים
בתוף עשר אמות שלגובה הקרש, חלק
אחד מן הטבעת העליונה ולמעלה וחלק

ולקרש המערבי וכן לשני המקצועות:
כך והיו שמונה קרשים. הם האמורים
למעלה (פסוקים כג. כד) תעשה ששה קרשים
ושני קרשים תעשה למקצועות, נמצאו שמונה
קרשים בסדר מערבי. כך שנויה במשנת
מעשה סדר הקרשים במלאכת המשכן
(פסוק 6) היתה עושה את האדנים הלולים,
וחורץ את הקרש מלמטה רביע מכאן ורביע
מכאן, והחריץ חציו באמצע, ועשה לו שתי
ידות כמין שני חמוקין ולי גראה שהגרסא
כמין שני חוקין, כמין שתי שליבות סלם
המובדלות זו מזו ומשפות להכנס בחלל
האין בשליבה, הנכנסת בקרב עמוד הסלם,
והוא לשון משלבות. עשויות כמין שליבה,
ומכניסן לתוף שני אדנים, שנאמר (פסוק יט)
שני אדנים ושני אדנים, וחורץ את הקרש
מלמעלה אצבע מכאן ואצבע מכאן ונותן
לתוף טבעת אחת של זהב כדי שלא יהיו

תפסיר רס"ג

אלמסכן אלוא אחד: כז) וכ'מסה'
אמהאג. לתכ'אתג גאנב
אלמסכן אלת'אני. וכ'מסה'
אמהאג לתכ'אתג גאנב
אלמסכן. לאלזאויתין פי
אלג'רב: כח) ואלמהג אל'אוסט
פי גוף אל'תכ'אתג. נאפד'. מן
אלטרף אלי' אלטרף: כט) וגש'
אל'תכ'אתג בד'הב. ואצנע
חלקהא מן ד'הב. מפאנא

לְדַפֵּי סֵטֶר מִשְׁפָּנָא חֹד: כז וְחֲמִשָּׁה
בְּרִיחֹם לְקִרְשֵׁי צֵלַע-
הַמִּשְׁכָּן הַשְּׁנִית וְחֲמִשָּׁה
בְּרִיחֹם לְקִרְשֵׁי צֵלַע
הַמִּשְׁכָּן לִירְכָתַיִם יְמִינָה:
וְחֲמִשָּׁא עֲבָרִין. לְדַפֵּי סֵטֶר מִשְׁפָּנָא
תַּנְיָנָא. וְחֲמִשָּׁא עֲבָרִין לְדַפֵּי סֵטֶר
מִשְׁפָּנָא. לְסוּפְהוֹן מַעֲרָבָא:

כח וְהַבְּרִיחַ הַתֵּיכֵן בְּתוֹךְ הַקִּרְשִׁים מִבְּרַח
מִן-הַקְּצֵה אֶל-הַקְּצֵה: וְעֲבָרָא מְצִיעָאָה בְּגוֹ דַּפְיָא. מַעֲבָרָא
מִן סִיפֵי לְסִיפֵי: כט וְאֶת-הַקִּרְשִׁים תַּצְפֶּה זָהָב
וְאֶת-טַבְּעוֹתֵיהֶם תַּעֲשֶׂה זָהָב בְּתַיִם לְבְּרִיחֹם
וְצִפִּית אֶת-הַבְּרִיחֹם זָהָב: וְיֵת דַּפְיָא תַּחְפִּי דְהַבָּא.

— רס"י —

במלאכת המשכן (פיק 6): כט בתים לבריחים.
הטבעות, שתעשה בהן, יהיו בתים להכניס
בהן הבריחים: וצפית את הבריחים זהב.
לא שהיה הזהב מדבק על הבריחים, שאין
עליהם שום צפוי, אלא בקרש היה קובע
כמין שני פיפיות של זהב כמין שני סדקי
קנה חלול, וקובען אצל הטבעות לכאן ולכאן
ארכן ממלא את רוחב הקרש מן הטבעת
לכאן וממנה לכאן והבריח נכנס לתוכו
וממנו לטבעת ומן הטבעת לפה השני,
נמצאו הבריחים מצפין זהב, כשהן תחובין
בקרשים, והבריחים הללו מבחוץ היו
בולטות והטבעות והפיפיות לא היו נראות
בתוך המשכן אלא כל הכתל חלק מפנינים:

אחד מן התחתונה ולמטה, וכל חלק הוא
רביע אורך הקרש, ושני חלקים בין טבעת
לטבעת, כדי שיהיו כל הטבעות מכוננות זו
כנגד זו. אבל לבריח התיכון אין טבעות,
אלא הקרשים נקובין בעביון והוא נכנס בהם
דרך הנקבים שהם מכוננין זה מול זה, וזהו
שנאמר בתוך הקרשים. הבריחים העליונים
והתחתונים שבצפון ושבדרום אורך כל
אחת חמשה עשר אמה, והתיכון ארכו
שלושים אמה, וזהו מן הקצה אל הקצה, מן
המזרח ועד המערב, וחמשה בריחים
שבמערב אורך העליונים והתחתונים שש
אמות והתיכון ארכו שתיים עשרה כנגד
רוחב שמונה קרשים, כך היא מפרשת

וַיִּהְיוּ דְהָבָא, עַל אַרְבַּעַה סָמְכִין דְּכֶסֶף:
לג וַנִּתְּתָה אֶת־הַפְּרֻכֹּת
תַּחַת הַקְּרָסִים וְהִבֵּאתְ
שָׁמָּה מִבֵּית לַפְּרֻכֹּת אֶת
אַרוֹן הָעֵדוּת וְהַבְּדִילָה
הַפְּרֻכֹּת לְכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ
וּבֵין קֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים: וַתִּתֵּן
יְת פְּרוּכְתָא תַּחֲת פּוּרְפִיָּא. וַתַּעֲלֵל
לְתַמָּן מִגִּזּוּ לְפְרוּכְתָא. יְת אַרְוֹנָא
דְּסִהְדוּתָא. וַתַּפְרִישׁ פְּרוּכְתָא לְכוּן. בֵּין
קוּדְשָׁא, וּבֵין קֹדֶשׁ קוּדְשֵׁי־א: לד וַנִּתְּתָה

תפסיר רס"ג

מג'שאַה ד'הב. וזראפינהא
 ד'הב. עלי' ארבעה קואעד מן
 פצ'ה: לג) ועלק אלסגף תחת
 אלשצ'ץ. ואדכיל הנאך מן
 דאכיל אלסגף. צנדוק
 אלשהאודה. ויפצל אלסגף לכם.
 בין אלקדס. ובין כאין
 אלאקדאס: לד) ואגעל אל
 ג'שא. עלי' צנדוק אלשהאודה.
 פי כאין אלאקדאס:
 לה) ואגעל אלמאידה כארג
 אלסגף. ואלמנארה בתיאלהא.
 אלי' גאנב אלמסכן אלג'נובי.
 ואלמאידה. אגעלהא אלי' גאנב
 אלשמאל: לו) ואצנע סתרא

אֶת־הַכַּפֹּרֶת עַל אַרְוֹן הָעֵדוּת בְּקֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים:
וַתִּתֵּן יְת כְּפוּרְתָא. עַל אַרְוֹנָא דְּסִהְדוּתָא. בְּקֹדֶשׁ קוּדְשֵׁי־א:
לה וְשַׁמְתָּ אֶת־הַשְּׁלֶחַן מִחוּץ לַפְּרֻכֹּת וְאֶת־
הַמְּנֹרָה נֹכַח הַשְּׁלֶחַן עַל צֵלַע הַמִּשְׁכָּן תִּימְנָה
וְהַשְּׁלֶחַן תִּתֵּן עַל־צֵלַע צָפוֹן: וַתִּשׂוּי יְת פְּתוּרָא מִבְּרָא
לְפְרוּכְתָא. וְיְת מְנֹרְתָא לְקַבִּיל פְּתוּרָא. עַל סֵטֵר מִשְׁכְּנָא דְּרוּמָא.
וּפְתוּרָא. תִּתֵּן עַל סֵטֵר צָפוֹנָא: לו וְעָשִׂיתָ מִסָּךְ לַפֶּתַח

— רס"י —

לכ ושמת את השלחן. שלחן בצפון. משוף
 מן הכתל הצפוני שתי אמות ומחצה. ומנורה
 בדרום משוכה מן הכתל הדרומי שתי אמות
 ומחצה. ומזבח הזהב נתון כנגד אייר שבין
 שלחן למנורה. משוף קמעא כלפי המזרח.

זולק הדקדוק: **לג וְהַבְּדִילָה הַפְּרֻכֹּת.** תיבת והבדילה מלרע שלא כמשפט (מהר"ם):

תפסיר רס"ג

הָאֵהָל תְּכַלֶּת וְאֶרְגְּמוּ
 וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מִשְׁזָר
 מַעֲשֵׂה רֶקֶם: וְתַעֲבִיד פְּרָסָא
 לַתְּרַע מִשְׁפָּנָא. תְּכַלֵּא וְאֶרְגְּוֹנָא. וְצַבַּע
 זְהוּרִי וּבּוּץ שְׁזִיר. עוֹבֵד צִיִּיר:
 וְעֵשִׂית לְמִסְךְ חֲמֹשֶׁה
 עֲמוּדֵי שְׁטִים וְצִפִּית אֹתָם
 זָהָב וְוִיהֶם זָהָב וְיִצְקָת
 לָהֶם חֲמֹשֶׁה אֲדָנִי נְחֹשֶׁת:
 וְתַעֲבִיד לַפְּרָסָא. חֲמֹשָׁא עֲמוּדֵי שְׁטִין.

לְבָאב אֶלְכִיבָא. מִן אֶסְמָאֲנִגּוֹן
 וְאֶרְגְּוֹאן. וְצַבְגִי קֶרְמִז וְעֶשֶׂר
 מִשְׁזוּר. צַנְעָה' רֶאקֶם:
 לז) וְאֶצְנַע לְאַלְסֶתֶר. כִּימְסָה'
 עֶמֶד מִן סֶנֶט. וְגִ'שָׁהָא בְּדִ'הַב.
 וְזֶרְאֶפִינָהָא דִ'הַב. וְצַגִי לְהָא.
 כִּימְסָה' קְוֹאֶעֶד מִן נְחָאס:
 כז א) וְאֶצְנַע מְדִ'בַח
 אֶלְקֶרָאבִין מִן כִּשְׁב אֶלְסֶנֶט.
 כִּימְסָה' אֲדִרְע טוֹלָה. וְכִימְסָה'
 אֲדִרְע עֶרְצָה וְלִיכּוֹן מְרַבְּעָא.
 וְתִלְאֶתִיהִ אֲדִרְע סִמְכָה:
 ב) וְאֶצְנַע אֶרְכָּאנָה. עֲלִי
 אֶרְבַּע גְּהָאֶתָה. מִנָּה תִכּוֹן

וְתַחֲפִי יְתֵהוֹן דְּהַבָּא. וְוִיהוֹן דְּהַבָּא. וְתַתִּיךְ לְהוֹן. חֲמֹשָׁא סְמִכִין דְּנְחֹשָׁא:

ס **שְׁטִים** בַּסְפִּיר תִּיטִין **(ששי)** כֹּז * וְעֵשִׂית אֶת־הַמִּזְבֵּחַ
 עֵצֵי שְׁטִים חֲמֵשׁ אַמּוֹת אַרְךְ: וְחֲמֵשׁ אַמּוֹת
 רָחֵב רְבוּעַ יִהְיֶה הַמִּזְבֵּחַ וְשִׁלְשׁ אַמּוֹת קֹמְתוֹ:
 וְתַעֲבִיד יֵת מִדְּבַחָא דְּאֵעִי שְׁטִין. חֲמִישׁ אַמִּין אֶרְכָּא וְחֲמִישׁ אַמִּין
 פּוֹתֵיא. מְרוּבַּע יִהִי מִדְּבַחָא. וְתִלְתַת אַמִּין רֹמְיָה: **וְעֵשִׂית**
קֶרְנֹתָיו עַל אַרְבַּע פְּנֵיתָיו מִמְּנוֹ תִהְיֶינָה קֶרְנֹתָיו

— רס"י —

(אויב ס י) שְׁכֶתָּה בְּעֵדוֹ, לְשׁוֹן מִגֵּן:
 מַעֲשֵׂה רֶקֶם. הַצּוּרוֹת עֲשׂוּיֹת בּוֹ מַעֲשֵׂה
 מַחֲט, כְּפֶרְצוּף שְׁלֵעֶבֶר זֶה כֶּף פְּרִצוּף
 שְׁלֵעֶבֶר זֶה: רֶקֶם. שֵׁם הָאֶמֶן, וְלֹא שֵׁם
 הָאֶמְנוֹת, וְתֶרְגוּמוֹ עוֹבֵד צִיר. מִדַּת הַמִּסְךְ
 כְּמִדַּת הַפְּרוֹכֵת, עֶשֶׂר אַמּוֹת עַל עֶשֶׂר אַמּוֹת:
 כֹּז **וְעֵשִׂית אֶת הַמִּזְבֵּחַ וְגוֹ' וְשִׁלְשׁ אַמּוֹת**

קוֹמְתוֹ. דְּבָרִים כְּכַתְּבֵן, דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה.
 רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר נֶאֱמַר כָּאן רְבוּעַ, וְנֶאֱמַר
 בְּפָנִימֵי רְבוּעַ, מִדָּה לְהִלְךְ גְּבָהוּ פִי שְׁנַיִם
 כְּאֶרְכּוֹ, אִף כָּאן גְּבָהוּ פִי שְׁנַיִם כְּאֶרְכּוֹ.
 וּמִדָּה אֲנִי מְקַיֵּם וְשִׁלְשׁ אַמּוֹת קוֹמְתוֹ, מִשְׁפַּת
 סוֹבֵב וְלִמְעַלָּה: **מִמְּנוֹ תִהְיֶינָה קֶרְנֹתָיו.**
 שְׁלֹא יַעֲשֶׂם לְבָדָם וַיַּחֲבֵרֵם בּוֹ:

תפסיר רס"ג

ארכאנה וג'שה בנחס: ג) ואצנע צנאנה לרמאדה. ומג'ארפה וכ'ראנבה ומנאשלה ומג'אמרה. וגמיע אניתה אצנעהא מן נחאס: ד) ואצנע לה סרדא. עלי צנעה' אלשבפה מן נחאס. ואצנע עלי אלשבפה. ארבע חלק מן נחאס. פי ארבע אטראפהא.

וְצִפִּית אֶתְּךָ אֶתְּךָ נְחֹשֶׁת: וְתַעֲבִיד

קרנוהי. על ארבע זויתיה. מניה יהוין קרנוהי. ותחפי יתיה נחשא:

וְעֲשִׂית סִירְתִּי לְדִשְׁנוּ

ויעיו ומזרקתיו ומזלגתיו

ומחתתיו לכל-כליו תעשה

נְחֹשֶׁת: וְתַעֲבִיד פְּסַכְתֵּי־רֹתִיָּה לְמִסְפֵּי

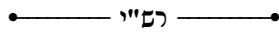
קטמיה. ומגרופיתיה ומזרקוהי. וצנוריתיה ומחתיתיה. לכל מנוהי

תַּעֲבִיד נְחֹשֶׁא: וְעֲשִׂית לּוֹ מִכְּבָר מַעֲשֵׂה רִשֶׁת

נְחֹשֶׁת וְעֲשִׂית עַל-הָרִשֶׁת אַרְבַּע טַבַּעַת

נְחֹשֶׁת עַל אַרְבַּע קְצוֹתָיו: וְתַעֲבִיד לִיָּה סְרָדָא. עוֹבָד

מְצַדְתָּא דְנְחֹשֶׁא. וְתַעֲבִיד עַל מְצַדְתָּא. אַרְבַּע עֲזָקוֹן דְנְחֹשֶׁא.

הקדרה של מתכת דק ולו בית יד, וזלשו וידיי: ומזרקתיו. לקבל בהם דם הזבחים: ומזלגתיו. כמין אנקליות כפופים, ומכה בהם בבשר ונתחבים בו ומתפך בהן על גחלי המערכה שיהא ממחר שרפתן וזלשו קרוויני"ש [אנקולים] ובלשון חכמים צנוריות: ומחתתיו. בית קבול יש להם לטול בהן גחלים מן המזבח לשאתם על מזבח הפנימי לקטרת, ועל שם חתיתן קרויים מחתות, כמו (ישעי' ל יד) לחות אש מיקוד, לשון שאיבת אש ממקומה, וכן (משלי כז) היתה איש אש בחיקו: לכל כליו. כמו כל כליו: ד מכבר. לשון כברה, שקויו קריב"א כמין לבוש עשוי לו למזבח, עשוי חורין חורין כמין רשת. ומקרא זה מסודר וכה פתרונו ועשית לו מכבר נחשת מעשה רשת:

וְצִפִּית אֶתְּךָ אֶתְּךָ נְחֹשֶׁת. לכפר על עזות מצח, שנאמר (ישעי' מח ז) ומצחק נחושה: ג סירתיו. כמין יורות: לדשנו. להסיר דשנו לתוכם, והוא שתרגם אנקלוס למספי קטמיה, לספות הדשן לתוכם, כי יש מלות בלשון עברית מלה אחת מתחלפת בפתרון לשמש בגין וסתירה, כמו (סכליס פ י) ותשרש שרשיה, (איז כ ג) איל משריש. וחלופו (סס לא יז) ובכל תבואתי תשרש. וכמוהו (ישעי' יז) בסעיפיה פריה, וחלופו (סס י לג) מסעף פארה, מפשח סעיפיה, וכמוהו (ירמיה נ יז) וזה האחרון עצמו, שבר עצמיו, וכמוהו (מל"א כא יג) ויסקלוהו באבנים, וחלופו (ישעי' סז י) סקלו מאבן, הסירו אבניה, וכן (סס כ ז). ויעקוהו ויסקלוהו, אף כאן לדשנו להסיר דשנו וזלשו אישנדי"י: ויעיו. כתרגומו, מגרפות שנוטל בהם הדשן, והן כמין כסוי

תפסיר רס"ג

עַל אַרְבַּעַה סִטְרוֹהֵי: הַ וְנִתְּתָה
 אֹתָהּ תַּחַת כַּרְכַּב הַמִּזְבֵּחַ
 מִלְמַטָּה וְהִיְתָה הַרְשֵׁת עַד
 חֲצֵי הַמִּזְבֵּחַ: וְתִתֵּן יָתָהּ תַּחֲוֹת.

(ה) ואגעלהא. תחת שרגב אלמד'בח מן אספל. פתבלג אלי נצפה: (ו) ואצנע דהוקא לאלמד'בח מן כ'שב אלסנט. וג'ש'דא בנחאס: (ז) ואדכיל אלדהוק פי אלחלק. ותפון עלי

סוֹבִיבָא דְמַדְבָּחָא מְלָרַע. וְתִּהְיִ
 מְצַדְתָּא. עַד פְּלָגוֹת מַדְבָּחָא: וְעָשִׂיתָ בְּיָדֶיךָ לַמִּזְבֵּחַ בְּיָדֶי
 עֵצֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתָ אֹתָם נְחֹשֶׁת: וְתַעֲבִיד אֲרִיחֵיָא
 לְמַדְבָּחָא. אֲרִיחֵי דְאָעִי שִׁטִּין. וְתַחֲפִי יְתָהוֹן נְחֹשָׁא:
 וְהוּבָא אֶת־בְּדִיו בְּטַבְעַת וְהָיוּ הַבְּדִים

— רס"י —

אמה, והוא היה סימן לחצי גבהו להבדיל בין דמים העליונים לדמים התחתונים. וכנגדו עשו למזבח בית עולמים חגורת חוט הסקרא באמצעו. וכבש שהיו עולין בו אף על פי שלא פרושו בענני זה, כבר שמענו בפרשת (לעיל כ כ) מזבח אדמה תעשה לי (לעיל כ כז) ולא תעלה במעלות, לא תעשה לי מעלות בכבש שלו אלא כבש חלק למדנו שהיה לו כבש, כך שנינו במכילתא. ומזבח אדמה הוא מזבח הנחשת שהיו ממלאין חללו אדמה במקום חגיתן. והכבש היה בדרום המזבח מבדל מן המזבח מלא חוט השערה, ורגליו מגיעין עד אמה סמוך לקלעי החצר שבדרום, כדברי האומר עשר אמות קומתו. ולדברי האומר דברים ככתבן שלש אמות קומתו לא היה אורך הכבש אלא עשר אמות, כך מצאתי במשנת מ"ט מדות, וזה שהיה מבדל מן המזבח מלא החוט, במסכת זבחים (סז ז) למדוה מן המקרא: **בטבעת.**

בארבע טבעות שנעשו למכבר:

כ **כרכב המזבח.** סובב, כל דבר המקיף סביב בעגול קרוי כרכוב, כמו ששינונו בהכל שוחטין (חולין כה ב) אלו הן גלמי כלי עץ, כל שעתידי לשוף ולכרכב, והוא כמו שעושין חריצין עגולין בקרשי דפני התבות וספסלי העץ, אף למזבח עשה חריץ סביבו והיה רחבו אמה בדפנו לנוי והוא לסוף שש אמות של-גבהו, כדברי האומר גבהו פי שנים כארבו, הא מה אני מקים ושלש אמות קומתו, משפת סובב ולמעלה. אבל סובב להלוף הכהנים לא היה למזבח הנחשת אלא על ראשו לפנים מקרנותיו, וכן שנינו בזבחים (סז ז) איזהו כרכוב, בין קרן לקרן ולפנים מהן אמה של-הלוף רגלי הכהנים, ושתי אמות הללו קרויים כרכוב. ודקדקנו שם והכתיב תחת כרכוב המזבח מלמטה, למדנו שהכרכוב בדפנו הוא ולבוש המכבר תחתיו. ותיריך המתריך תרי הווי, חד לנוי וחד לפנהנים דלא ישתרגו. זה שבדופן לנוי היה ומתחתיו הלבישו המכבר והגיע רחבו עד חצי המזבח. נמצא שהמכבר רחב

תפסיר רס"ג

גאנבי אלמד'בַּח אד'א חמל: ח) ואצנעה אלואחא מגוּפּה. כמא אורית פי אלגבל כד'אך יצנעו: ט) ואצנע צראדק אלמסכן. מן גהה' מֵהב אלגנוב. קלוע לאלצראדק מן עשר משזור. מאיה' דראע טולהא. פי אלגהה אלואחדה: י) ועמדהא עשרין. וקואעדהא עשרין מן נחאס. וזראפין

עַל-שְׁתֵּי צִלְעֹת הַמִּזְבֵּחַ
בְּשֵׂאת אֹתוֹ: וַיַּעֲלֵ יֵת אֲרִיחוֹהִי
בְּעֹזְקָתָא. וַיְהוֹן אֲרִיחִיא. עַל תְּרִין. סְטְרֵי
מִדְּבַחָא בְּמִטְל יִתִּיה: ח) נְבוֹב
לְחַת תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ כַּאֲשֶׁר
הָרָאָה אֶתְךָ בַּהָר בֵּן
יַעֲשׂוּ: חֲלִיל לַחֲזִין תַּעֲבִיד יִתִּיה.

כמא דאחזי יתך. בטורא בן יעבדון: ס) **שְׁבִיעִי** בספרי תיטן **שְׁבִיעִי** (שבועי)
וְעָשִׂיתָ אֵת חֲצֵר הַמִּשְׁכָּן לְפֶאת נֶגְב־תֵּימָנָה
קִלְעִים לְחֲצֵר שֵׁשׁ מִשְׁזֹר מֵאָה בְּאֵמָה אֶרְךָ
לְפֶאת הָאֲחָת: וְתַעֲבִיד. יֵת דֶּרֶת מִשְׁכָּנָא. לְרוּחַ עִיבֵר דֶּרוּמָא.
סְרְדֵי לְדֶרְתָא דְּבוּץ שְׁזִיר. מֵאָה אַמִּין אֹרְכָא. לְרוּחָא חֲדָא:
וְעַמְדוֹ עֶשְׂרִים וְאַדְנִיָּהֶם עֶשְׂרִים נְחֹשֶׁת וַיִּי

— רס"י —

הָאֶרֶץ וְהַעֲמוּדִים תְּקוּעִים לְתוֹכָן הִיָּה עוֹשֶׂה
כְּמִין קוּנְדִסִין שְׁקוּרִין פּל"ש זַלְטוּ אַרְכָּן שֵׁשׁ
טְפָחִים וְרַחְבֵּן שְׁלֹשָׁה וְטַבַּעַת נְחֹשֶׁת קְבוּעָה
בוּ בְּאֵמָצְעוֹ, וְכוּרְךָ שְׁפַת הַקִּלְעֵי סְבִיבוּ
בְּמִיתְרִים כְּנֶגֶד כָּל עַמּוּד וְעַמּוּד, וְתוֹלָה
הַקּוּנְדִס דְּרָךְ טַבַּעְתוֹ בְּאוּנְקָלִיּוֹת שְׁבַע עַמּוּד
הָעֶשְׂרִים כְּמִין ו"ו, רֵאשׁוּ וְקוּף לְמַעְלָה וְרֵאשׁוּ
אֶחָד תְּקוּעַ בְּעַמּוּד, כְּאוֹתָן שְׁעוֹשִׂין לְהַצִּיב
דְּלַתוֹת שְׁקוּרִין גּוּמִי"ש זַלְטוּ וְרַחֲב הַקִּלְעֵי תְּלוּי
מִלְּמִשָּׁה, וְהִיא קוּמַת מְחִיצוֹת הַחֲצֵר:
וַיִּי הָעַמּוּדִים. הֵם הָאוּנְקָלִיּוֹת:

ח) נְבוֹב לְחַת. כְּתַרְגוּמוֹ חֲלִיל לַחֲזִין. לַחֲחוֹת
עֲצֵי שְׁטִים מִכָּל צַד וְהַחֲלִל בְּאֵמָצְעוֹ, וְלֹא יִהְיֶה
כְּלוּ עַץ אֶחָד שִׁיְהֵא עָבִיו חֲמֵשׁ אַמּוֹת עַל
חֲמֵשׁ אַמּוֹת כְּמִין סְדֵן: ט) קִלְעִים. עֲשׂוּיִין
כְּמִין קִלְעֵי סְפִינָה נְקָבִים נְקָבִים מַעֲשֶׂה
קִלְיָעָה וְלֹא מַעֲשֶׂה אוּרְג וְתַרְגוּמוֹ סְרְדִין
כְּתַרְגוּמוֹ שְׁלִמְכָבֵר הַמְתוּרְגָם סְרְדָא לְפִי
שְׁחָן מְנַקְבִין כְּכַבְרָה: לְפֶאת הָאֲחָת. כָּל
הָרוּחַ קְרוּי פֶּאָה: י) וְעַמְדוֹ עֶשְׂרִים. חֲמֵשׁ
אַמּוֹת בֵּין עַמּוּד לְעַמּוּד: וְאַדְנִיָּהֶם. שְׁלֹשׁ-
עַמּוּדִים נְחֹשֶׁת, הָאֲדָנִים יוֹשְׁבִים עַל

זֶלְק הַדְּקָדוֹק: בְּשֵׂאת אֹתוֹ. בא בשוא להקל על קריאת האל"ף כי משפטו על משקל
האחרים חסרי הפ"א. שאת על משקל גשת (מהר"ם):

תפסיר רס"ג

וְהַעֲמִידִים וְחִשְׁקֵיהֶם כְּסָף:וְעַמּוּדוֹהֵי עֲשָׂרִין. וְסַמְכֵיהוֹן עֲשָׂרִין
דְּנַחֲשָׂא. וְוֵי עַמּוּדֵיָא. וְכַבּוּשֵׁיהוֹן כְּסָף:**וְזָכֹן לַפֶּאֶת עֶפּוֹן בְּאַרְבֵּי****קִלְעִים מֵאָה אַרְבֵּי** (כ' ועמדו)**וְעַמּוּדָיו עֲשָׂרִים וְאַדְנֵיהֶם****עֲשָׂרִים נְחֹשֶׁת וְוֵי הַעֲמִידִים****וְחִשְׁקֵיהֶם כְּסָף:** וְזָכֹן לְרוּחַ עֶפּוֹנָא

בְּאוּרְכָא. סְרְדֵי מֵאָה אוּרְכָא. וְעַמּוּדוֹהֵי

עֲשָׂרִין. וְסַמְכֵיהוֹן עֲשָׂרִין דְּנַחֲשָׂא. וְוֵי

וְרַחֲב הַחֲצֵר לַפֶּאֶת-יָם**קִלְעִים חֲמִשִּׁים אִמָּה עַמּוּדֵיהֶם עֲשָׂרָה וְאַדְנֵיהֶם****עֲשָׂרָה:** וּפּוֹתֵיָא דְדֶרְתָא לְרוּחַ מְעַרְבָא. סְרְדֵי חֲמִשִּׁין אַמִּין. עַמּוּדֵיהוֹן**עֲשָׂרָה.** וְסַמְכֵיהוֹן עֲשָׂרָה: **וְרַחֲב הַחֲצֵר לַפֶּאֶת קִדְמָה****מְזֻרְחָה חֲמִשִּׁים אִמָּה:** וּפּוֹתֵיָא דְדֶרְתָא. לְרוּחַ קִדְמוּא**מְדַנְחָא חֲמִשִּׁין אַמִּין:** **וְחֲמִשׁ עֲשָׂרָה אִמָּה קִלְעִים**

אלעמד. וטלאהא פציה.

(יא) ופדיאך פי גהה אלשמאל

פי אלטול. קלוע טולהא מאיה

דראע. ועמדהא עשרין.

וקואעדהא עשרין מן נחאס.

ווראפין אלעמד. וטלאהא

פציה: יב) וערץ אלצראדק מן

גהה אלגרב. קלוע כמסין

דראע. עמדהא עשרה.

וקואעדהא עשרה: יג) וערץ

אלצראדק. מן גהה אלשרק

כמסין דראע: יד) מנהא

כמסה עשר דראע קלוע

עמודיא. וכבושיהון כסף: יב

— רס"י —

אנקלוס (דכיים יא כז) הים האחרון ימא
מערבא: חמשים אמה. אותן חמשים
אמה לא היו סתומים כלם בקלעים, לפי
שם הפתח, אלא חמש עשרה אמה
קלעים לכתף הפתח מכאן, וכן לכתף
השנית, נשאר רחב חלל הפתח בינתים
עשרים אמה וזה שנאמר (פסוק טז) ולשער
החצר מסך עשרים אמה, וילון למסך כנגד
הפתח עשרים אמה ארץ ברחב הפתח:

וְחִשְׁקֵיהֶם. מקפין היו העמודים בחוטי כסף
סביב. ואיני יודע אם על פני כלן, אם
בראשם, אם באמצעם. אף יודע אני שחשוק
לשון חגורה, שכן מצינו בפילגש בגבעה
(סופטים יט יז) ועמו צמד חמורים חבושים,
תרגומו חשוקים: יג לפאת קדמה מזרחה.
פני המזרח קרוי קדם, לשון פנים. אזור לשון
אזורים, לפיכך המזרח קרוי קדם שהוא
פנים, ומערב קרוי אזור, כמו דתרגם

תפסיר רס"ג

לאִלְכֶם. עֲמִידָהּ תִּלְאֲתֶיהָ.
 וְקִוְיָעֵדָהּ תִּלְאֲתֶיהָ:
 טו) וְלֵאלֹכֶם אֱלֹתֵי אֲנִי. קְלוּעַ
 כִּי־מִסְחָ עֶשֶׂר דִּרְאֵעַ. עֲמִידָהּ
 תִּלְאֲתֶיהָ. וְקִוְיָעֵדָהּ תִּלְאֲתֶיהָ:
 טז) וּלְבָאֵב אֶלְצָרָאֲדֶק. סְתֵר
 טוּלָה עֶשְׂרִין דִּרְאֵעַ. מִן
 אֶסְמָאֲנֶגוֹן וְאֶרְגֹּוֹאֵן. וְצִבְגֵי
 קֶרְמִז. וְעֶשֶׂר מִשְׁזוּר. צְנֻעָה
 רֶאֱקָם. וְלָהּ עֶמֶד אַרְבַּעַה.
 וְקִוְיָעֵדָהּ אַרְבַּעַה: יז) גְּמִיעַ
 עֶמֶד אֶלְצָרָאֲדֶק מִסְתַּדִּירָא
 מִטְּלִיָּה פְצִיָּה. וְזֶרְאֶפִּינָהּ
 פְצִיָּה. וְקִוְיָעֵדָהּ מִן נְחָאֵס:

לִכְתָּף עֲמִדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה
 וְאֲדָנִיֶיהֶם שְׁלֹשָׁה: וְחֲמִשׁ עֶשְׂרֵי
 אֲמִיִן. סְרֵדֵי לְעִבְרָא. עֲמוּדֵיהוֹן תִּלְתָּא.
 וְסִמְכֵיהוֹן תִּלְתָּא: ^{טו} וְלִכְתָּף
 הַשְּׁנִית חֲמִשׁ עֶשְׂרֵה
 קָלָעִים עֲמִדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה
 וְאֲדָנִיֶיהֶם שְׁלֹשָׁה: וְלִעִבְרָא
 תִּנְיָנָא. חֲמִשׁ עֶשְׂרֵי סְרֵדִין. עֲמוּדֵיהוֹן
 תִּלְתָּא. וְסִמְכֵיהוֹן תִּלְתָּא:
^{טז} וְלִשְׁעַר הַחֲצֵר מִסָּד |

עֶשְׂרִים אֲמָה תְּכַלֵּת וְאֶרְגָּמֹן וְתוֹלַעַת שָׁנִי
 וְשֵׁשׁ מִשְׁזֹר מַעֲשֵׂה רֶקֶם עֲמִדֵיהֶם אַרְבַּעַה
 וְאֲדָנִיֶיהֶם אַרְבַּעַה: וְלִתְרַע דְּרִתָּא. פְּרָסָא עֶשְׂרִין אֲמִיִן.
 דְּתַכְלָא וְאֶרְגֹּוֹנָא. וְצִבְעֵ זְהוּרִי. וּבּוּץ שְׁזִיר עוֹבֵד צִיִּיר. עֲמוּדֵיהוֹן
 אַרְבַּעַה. וְסִמְכֵיהוֹן אַרְבַּעַה: עפטיד ^{יז} כָּל־עֲמוּדֵי הַחֲצֵר
 סָבִיב מִחֲשָׁקִים כֶּסֶף וְוִיֵּיהֶם כֶּסֶף וְאֲדָנִיֶיהֶם
 נְחֹשֶׁת: כָּל עֲמוּדֵי דְרִתָּא סְחוּר סְחוּר מְכוּבְּשֵׁין כֶּסֶף. וְוִיֵּיהוֹן כֶּסֶף.

— רס"י —

השנית, וארבעה עמודים למסך, הרי עשרה עמודים למזרח כנגד עשרה למערב: ^י כל עמודי החצר סביב ויני. לפי שלא פרש ויין וחשוקים ואדני נחשת אלא לצפון ולדרום, אבל למזרח ולמערב לא נאמר ויין וחשוקים ואדני נחשת, לכך בא ולמד כאן:

יד עמדיהם שלשה. חמש אמות בין עמוד לעמוד, בין עמוד שבראש הדרום העומד במקצוע דרומית מזרחית עד עמוד שהוא מן השלשה שבמזרח חמש אמות וממנו לשני חמש אמות, ומן השני לשלישי חמש אמות, וכן לכתף

תפסיר רס"ג

יח) טול אלצראדק מאיה' ד'ראע. וערצה כ'מסין באלכ'מסין. וסמכה כ'מסה' אד'רע מן עשר משזור. וקואעדהא מן נחאס: יט) וסאיר אנ'יה' אלמסכן. אלת' פי ג'מיע כ'דמתה. וג'מיע אותאדה. ואותאד אלצראדק מן נחאס:

וְסַמְכִיהוּן דְנַחֲשָׁא: יח אֶרְךְ הַחֲצֵר
מֵאָה בְּאַמָּה וְרוּחַב |
חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים וְקִמָּה
חֲמֵשׁ אַמּוֹת שֵׁשׁ מִשׁוֹר
וְאֲדָנִיהֶם נְחֹשֶׁת: אורכא
דְדִרְתָּא מֵאָה אַמִּין. ופּוֹתִיא חֲמִשִּׁין
בְּחֲמִשִּׁין. וְרוּמָא. חֲמֵשׁ אַמִּין דְּבוּץ שְׁזִיר. וְסַמְכִיהוּן דְנַחֲשָׁא: יט לְכֹל
כְּלֵי הַמִּשְׁכָּן בְּכֹל עֲבֹדָתוֹ וְכֹל-יְתֻדָּתָיו וְכֹל-
יְתֻדַּת הַחֲצֵר נְחֹשֶׁת: לְכֹל מְנֵי מִשְׁפָּנָא. בְּכֹל פְּלַחְנִיה. וְכֹל
סְבוּהֵי. וְכֹל סְבִי דִרְתָּא דְנַחֲשָׁא: ס ס ס

✽ צו פיסוקים סימן סלוא

— רס"י —

וְאֲדָנִיהֶם נְחֹשֶׁת. לְהֵבִיא אֲדָנֵי הַמִּסָּף. שְׁלֹא תֹאמְרוּ לֹא נֹאמְרוּ אֲדָנֵי נְחֹשֶׁת אֵלֶּא לְעַמּוּדֵי הַקְּלָעִים, אֲבָל אֲדָנֵי הַמִּסָּף שְׁלֹם-מִן אַחַר הָיוּ. כִּי נִרְאָה בְּעֵינַי, שְׁלֹכְךָ חֹזֵר וְשֹׁנְאָן: יט לְכֹל כְּלֵי הַמִּשְׁכָּן. שְׁהִיוּ צְרִיכִין לְהַקְמָתוֹ וּלְהוֹרְדָתוֹ, כְּגוֹן מִקְבּוֹת לְתַקּוּעַ יְתֻדוֹת וְעַמּוּדִים: יתְדוֹת. כְּמִן נִגְרֵי נְחֹשֶׁת עֲשׂוּיִן לִירִיעוֹת הָאֹהֶל וּלְקַלְעֵי הַחֲצֵר, קְשׁוּרִים בְּמִיתְרִים סְבִיב סְבִיב בְּשַׁפּוּלִיהוֹן, כְּדֵי שְׁלֹא תִהְיֶה הָרוּחַ מְגִבִּיהֶתָן. וְאֵינִי יוֹדֵעַ, אִם תְּחַוְּבִין בְּאַרְץ אוֹ קְשׁוּרִין וּתְלוּיִין וְכַבְּדִין מְכַבֵּד שַׁפּוּלֵי הִירִיעוֹת, שְׁלֹא יְנוּעוּ בְּרוּחַ. וְאֹמְרוּ אֲנִי שְׁשִׁמְן מוֹכִיחַ עֲלֵיהֶם שֶׁהֵם תְּקוּעִין בְּאַרְץ, לְכֹף נִקְרָאוּ יְתֻדוֹת, וּמְקָרָא זֶה מְסִיעֵנִי (ישעי' לג כ) אֹהֶל בַּל יִצְעַן בַּל יִסַּע יְתֻדוֹתָיו לְנִצּוּחַ:

יח אֶרְךְ הַחֲצֵר. הַצִּפּוֹן וְהַדְּרוֹם שְׁמֵן הַמְזוֹרַח לְמַעְרָב מֵאָה בְּאַמָּה: וְרוּחַב חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים. חֲצֵר שְׁבַמְזוֹרַח הִיְתָה מְרַבַּעַת חֲמִשִּׁים עַל חֲמִשִּׁים, שֶׁהַמִּשְׁכָּן אֶרְכוּ שְׁלֹשִׁים וְרוּחְבוֹ עֶשֶׂר, הָעַמִּיד מְזוֹרַח פְּתוּחוֹ בְּשֵׁפֶת חֲמִשִּׁים הַחִיצוֹנִים שֶׁל-אֶרְךְ הַחֲצֵר נִמְצָא כְּלוֹ בְּחֲמִשִּׁים הַפְּנִימִיִּים, וְכֹלְהָ אֶרְכוּ לְסוֹף שְׁלֹשִׁים נִמְצָאוּ עֲשָׂרִים אַמָּה רוּחַ לְאַחֲזוּרֵי בֵּין הַקְּלָעִים שְׁבַמְעָרָב לִירִיעוֹת שְׁלֹאחֲזוּרֵי הַמִּשְׁכָּן, וְרוּחַב הַמִּשְׁכָּן עֶשֶׂר אַמּוֹת בְּאַמְצַע רֹחַב הַחֲצֵר, נִמְצָאוּ לוֹ עֲשָׂרִים אַמָּה רוּחַ לְצִפּוֹן וְלְדְרוֹם מִן קַלְעֵי הַחֲצֵר לִירִיעוֹת הַמִּשְׁכָּן, וְכֵן לְמַעְרָב, וְחֲמִשִּׁים עַל חֲמִשִּׁים חֲצֵר לְפָנָיו: וְקִמָּה חֲמֵשׁ אַמּוֹת. גּוֹבַה מְחֻצוֹת הַחֲצֵר, וְהוּא רוּחַב הַקְּלָעִים:

חסלת פרשת תרומה

ברכה ראשונה שקודם ההפטרה

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר בָּחַר, בְּנִבְיָאִים טוֹבִים. וְרָצָה
בְּדַבְרֵיהֶם, הַנְּאֻמִּים בְּאֵמֶת. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַבּוֹחֵר בַּתּוֹרָה,
בְּמִשָּׁה עֲבָדוֹ, וּבִישְׂרָאֵל עַמּוֹ. וּבְנִבְיָאֵי, הָאֵמֶת וְהַצְּדִק: (אמן)

הַפְּטֵרָה דְּוִיקָחוּ לִי תְרוּמָה

במלכים א' סימן ה'

וַיְהִי־זֶה נֶתַן חֲכָמָה לְשִׁלְמָה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר-לוֹ וַיְהִי שָׁלֹם
בֵּין חִירָם וּבֵין שִׁלְמָה וַיִּכְרְתוּ בְרִית שְׁנֵיהֶם:
וַיִּי. יֵהָב חֲכָמָתָא, לְשִׁלְמָה. כְּמָא דְמַלְיָל, לִיה. וַהֲוֵה שְׁלָמָא. בֵּין חִירָם,
וּבֵין שִׁלְמָה. וּגְזֵרוּ קָיָם, תְּרוּוִיהוּן: ב וַיַּעַל הַמֶּלֶךְ שִׁלְמָה מִסַּ
מִכְּלִ-יִשְׂרָאֵל וַיְהִי הַמֶּס שְׁלֹשִׁים אֶלֶף אִישׁ: וּמִנֵּי מִלְכָּא
שִׁלְמָה. מִסְקֵי מִסִּין, מִכְּלִ יִשְׂרָאֵל. וַהֲוֹ מִסְקֵי מִסִּין. תְּלַתִּין אֶלְפִין, גְּבָרָא:
וַיִּשְׁלַחֶם לְבַנּוֹנָה עֶשְׂרֵת אֲלָפִים בַּחֲדָשׁ חֲלִיפּוֹת חֲדָשׁ
יִהְיוּ בְּלִבְנוֹן שְׁנַיִם חֲדָשִׁים בְּבֵיתוֹ וְאֲדַנִּירָם עַל-הַמֶּס:
וַיִּשְׁלַחֲנוּן לְלִבְנוֹן. עֶסְרָא אֶלְפִין בִּירְחָא, מִשְׁתַּנְּנֹן. יִרְחָא, הֲוֹן בְּלִבְנוֹן. תְּרִין
יִרְחִין, גְּבַר בְּבֵיתֵיהֶן. וְאֲדַנִּירָם, מִמְנָא עַל מִסְקֵי מִסִּין: ד וַיְהִי לְשִׁלְמָה
שְׁבַע־עִים אֶלֶף נִשְׂא סָבַל וּשְׁמַנִּים אֶלֶף חֲצִיב בְּהָר: וַהֲוֵה
לְשִׁלְמָה. שְׁבַעִין אֶלְפִין, דְּנִטְלִין בְּכַתְפָּא. וּתְמָנֹן אֶלְפִין, דְּפִסְלִין בְּטוֹרָא:
ה לָבַד מִשְׁרֵי הַנְּעֻבִים לְשִׁלְמָה אֲשֶׁר עַל-הַמְּלֶאכָה
שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת הָרָדִים בְּעַם הָעֹשִׂים
בְּמֶלֶאכָה: פַּר. מִרְבְּנֵי אֶסְטְרִיגִיָּא, דְּמִמְנֹן עַל עֲבִידְתָּא דְלְשִׁלְמָה.
תְּלַתָּא אֶלְפִין, וּתְלַת מָאָה. דְּמִפְלַחִין בְּעַמָּא. דְּעֲבָדִין, בְּעֲבִידְתָּא:
ו וַיֵּצֵו הַמֶּלֶךְ וַיִּסְעוּ אֲבָנִים גְּדֹלוֹת אֲבָנִים יְקָרוֹת לִיסַד
הַבַּיִת אֲבָנֵי גְזִית: וּפְקִיד מִלְכָּא. וַעֲקֵרוּ אֲבָנִין רַבְרָבֹן. אֲבָנִין טָבֹן:

זולק הדקדוק: ו ליסד הבית. ד' קמץ, וכל אתנח וסוף פסוק כוותיה:

לְשַׁכְּלָלָא בֵּיתָא, אַבְנִין פְּסִילִין: ז וַיִּפְסְלוּ בְנֵי שְׁלֹמֹה וּבְנֵי חִירוֹם
 וְהַגְּבָלִים וַיְכִינוּ הָעֵצִים וְהָאֲבָנִים לְבָנוֹת הַבַּיִת: וּפְסִלוּ.
 אַרְדִּיכְלֵי שְׁלֹמֹה. וְאַרְדִּיכְלֵי חִירוֹם, וְאַרְגֹּבְלֵיָא. וְאַתְקִינוּ אָעִיָא וְאַבְנֵיָא,
 לְמַבְנֵי בֵּיתָא: ח וַיְהִי בְשָׁמוֹנִים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה
 לְעֵצַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵאַרְץ-מִצְרַיִם בְּשָׁנָה הָרְבִיעִית
 בַּחֹדֶשׁ זֶה הוּא הַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי לְמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה עַל-יִשְׂרָאֵל
 וַיְבֹן הַבַּיִת לַיהוָה: וַהֲוֶה בְּאַרְבַּע מֵאָה וּתְמַנָּן שָׁנִין. לְמַפֵּק בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם בְּשֵׁתָא רְבִיעִיתָא, בִּירַח זִיו נְצַנְיָא. הוּא, יֶרְחָא
 תְּנַנְיָא. לְמַמְלַךְ שְׁלֹמֹה, עַל יִשְׂרָאֵל. וּבְנָא בֵּיתָא, קָדָם יי: ט וְהַבַּיִת
 אֲשֶׁר בָּנָה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה לַיהוָה שְׁשִׁים-אַמָּה אַרְכּוֹ
 וְעֶשְׂרִים רְחָבּוֹ וּשְׁלֹשִׁים אַמָּה קוֹמָתּוֹ: וּבֵיתָא. דְּבְנָא. מְלָפָא
 שְׁלֹמֹה, קָדָם יי. שְׁתֵּין אַמִּין אַרְפֵּיה, וְעֶסְרִין פְּתִיָּה. וּתְלָתִין אַמִּין, רוּמִיָּה:
 י וְהָאוּלָם עַל-פְּנֵי הַיְכָל הַבַּיִת עֶשְׂרִים אַמָּה אַרְכּוֹ
 עַל-פְּנֵי רְחֵב הַבַּיִת עֶשְׂרִי בְּאַמָּה רְחָבּוֹ עַל-פְּנֵי הַבַּיִת:
 וְאוּלְמָא. עַל אַפִּי הַיְכָלָא דְּבֵיתָא. עֶסְרִין אַמִּין, אַרְפֵּיה. עַל אַפִּי פְּתִיָּא
 דְּבֵיתָא. עֶסֶר אַמִּין, פְּתִיָּה, עַל אַפִּי בֵּיתָא: יא וַיַּעַשׂ לַבַּיִת חֲלוֹנֵי
 שְׁקָפִים אֲטָמִים: וְעַבְד לְבֵיתָא. כּוּיִן פְּתִיחָן מְלָגִיו, וּסְתִימָן מְלָבְרָא.
 וְחַפִּיִן, כְּלוֹנְסָא. בֵּית אֲבָהֶת, רִישֵׁי שְׂרִית אַרְזֵיָא: יב וַיְבֹן עַל-קִיר
 הַבַּיִת (כ' יצוע) יַצִּיעַ סָבִיב אֶת-קִירוֹת הַבַּיִת סָבִיב לְהִיכָל
 וּלְדָבִיר וַיַּעַשׂ עֲלֵעוֹת סָבִיב: וּבְנָא עַל כְּתִלֵי בֵּיתָא זִיזָא, סְחוֹר
 סְחוֹר. אַקִּיף יָת כְּתִלֵי בֵּיתָא, סְחוֹר סְחוֹר. לְהִיכָלָא, וּלְבֵית כְּפוּרִי. וְעַבְד
 מְחַצֵּיָא, סְחוֹר סְחוֹר: יג (כ' היצוע) הִיצִיעַ הַתְּחַתְּנָה חֲמִשׁ בְּאַמָּה
 רְחֵבָה וְהַתִּיכְנָה שֵׁשׁ בְּאַמָּה רְחֵבָה וְהַשְּׁלִישִׁית שֶׁבַע

זולק הדקדוק: ז וַיִּפְסְלוּ. הו"ו געזי: יא חֲלוֹנֵי שְׁקָפִים. הטפחא בתיבת שקפים בתיגאן:

בַּאֲמָה רַחֲבָה כִּי מִגְרָעוֹת נָתַן לַבַּיִת סָבִיב חוּצָה לְבֵלְתֵי
אָחוּז בְּקִירוֹת הַבַּיִת: מִחֲצֵתָא אַרְעִיתָא, חֲמִישׁ אַמִּין פְּתִיחָ.
וּמְצִיעִיתָא, שִׁית אַמִּין פְּתִיחָ. וּתְלִיתִיתָא. שְׁבַע אַמִּין, פְּתִיחָ. אַרְי.
נִפְקָתָא עֵבֶד לְבֵיתָא סְחוּר סְחוּר לְגִיּוּ, וּלְבָרָא מִן מְחֲצִיָּא. לְמַהוּי רִישֵׁי
שְׂרִיתָא, נִיחָן עַל זִיזִיָּא. וְלֹא יְהוּנָן שְׂרִיתָא, מִעֲבָרָן בְּכַתְלֵי בֵיתָא:
וְהַבַּיִת בְּהַבְנָתוֹ אֲבָן-שְׁלֵמָה מִסַּע נִבְנָה וּמִקְבוֹת
וְהַגְרֹזָן כָּל-כְּלֵי בְרוֹזָל לֹא-נִשְׁמַע בַּבַּיִת בְּהַבְנָתוֹ: וּבֵיתָא,
בְּאַתְבְּנוּיֹתֶיהָ. אֲבָנִין שְׁלֵמָן מְטַקֵּס, אֶתְבְּנִי. וְאַרְזוּבִין וְחוֹלִילִין, כָּל מִן
דְּבְרוֹזָל. לֹא אֶשְׁתַּמַּע בְּבֵיתָא, בְּאַתְבְּנוּיֹתֶיהָ: פְּתַח הַיְצָלַע
הַתֵּיכְנָה אֶל-כַּתֵּף הַבַּיִת הַיְמָנִית וּבְלוּלִים יַעֲלוּ
עַל-הַתֵּיכְנָה וּמִן-הַתֵּיכְנָה אֶל-הַשְּׁלֵשִׁים: תַּרְעָא. דְּמִחֲצֵתָא
אַרְעִיתָא. פְּתִיחַ לְעִיבֵר בֵּיתָא, מִיַּמִּינָא. וּבְמִסְבְּתָא. סְלָקִין מִן אַרְעִיתָא,
לְעִלִּיתָא. בְּאוּרַח, מְצִיעִיתָא: וַיִּבֶן אֶת-הַבַּיִת וַיְכַלֶּהוּ וַיִּסְפֹּן
אֶת-הַבַּיִת גְּבִים וּשְׁדָרַת בְּאַרְזִים: וּבְנָא יַת בֵּיתָא, וְשַׁכְּלִיחָ.
וְטַלִּיל יַת בֵּיתָא, בְּהַנְתְּכִין. וְעִילָא מְנַהוּן סְדָרָא דְרַכְפַּת דְּמַרְישׁ, אַעִי
אַרְזִיָּא: וַיִּבֶן אֶת- (כ' הַיְצוּע) הַיְצִיעַ עַל-כָּל-הַבַּיִת חֲמִשׁ
אַמּוֹת קוֹמָתוֹ וַיֵּאָחֲזוּ אֶת-הַבַּיִת בַּעֲצֵי אַרְזִים: וּבְנָא יַת
תִּיקָא, עַל כָּל בֵּיתָא. חֲמִישׁ אַמִּין, רוּמִיחָ. וְטַלִּיל יַת בֵּיתָא, בְּאַעִי
אַרְזִיָּא: וַיְהִי דְבַר-יְהוָה אֶל-שְׁלֹמֹה לֵאמֹר: וַהֲוֵה פִתְגָם
נְבוּאָה, מִן קָדָם יְיָ. עִם שְׁלֹמֹה, לְמִימְרֵי: הַבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר-אַתָּה
בִּנְיָה אִם-תִּלְדָּךְ בְּחַקְתִּי וְאַתָּה מְשַׁפְּטִי תַעֲשֶׂה וְשָׁמַרְתָּ
אֶת-כָּל-מִצְוֹתַי לִלְכַת בָּהֶם וְהִקְמַתִי אֶת-דְּבָרִי אֲתָךְ
אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֶל-דָּוִד אָבִיךָ: בֵּיתָא הַדִּין, דְּאֵת בְּנִי. אִם תִּתְּךְ

זולק הדקדוק: ד אבן שלמה מסע. תיבת שלמה במארכה, ותיבת מסע בטפחא בכל
התיגאן: טו ובלוללים. הלמ"ד דגש בכל ספרי תימן: יי ויאחזו. לא מפיק אל"ף בכל התיגאן:

בְּקִימִי, וְיֵת דִּינֵי תַעֲבִיד. וְתִטֵּר יֵת כָּל פְּקוּדֵי, לְמַהֲךְ בְּהוֹן. וְאֲקִים יֵת פִּתְגָמִי, עִמָּךְ. דְּמַלְלִית, עִם דְּוֹד אֲבוּךְ: כ וְשִׁכְנֵתִי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא אֶעֱזֹב אֶת-עַמִּי יִשְׂרָאֵל: וְאֲשֶׁרֵי שְׁכִינָתִי. בְּגוֹ, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְלֹא אֲרַחֵק, יֵת עַמִּי יִשְׂרָאֵל:
 (גְּאֻלְנוּ יְהוָה עֲבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל):
 (פְּרָקְנָא. יי עֲבָאוֹת, שְׁמִיָּה. קְדִישָׁא, דִּישְׂרָאֵל):
 עַל דָּא יִתְבְּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח, שְׁמָא רַבָּא קְדִישָׁא. דִּי לְעִילָא, חֵיא וְקִימָא. מְבָרַךְ הוּא לְעָלַם, וְלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא:

זדג למנחת שבת ושני וחמישי ואתה תצוה

תפסיר רס"ג

כ וְאִתָּה תְּצַוֶּה | אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זֵית זָךְ פְּתִית לְמָאֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד: וְאֵת. תִּפְקִיד יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְיִסְבוּן לָךְ. מִשַּׁח זֵיתָא דְכִינָא. פְּתִישָׁא לְאַנְהָרָא. לְאֵדְלָקָא בּוֹצִינָיָא תְּדִירָא: כא בְּאֵהֶל מוֹעֵד מְחוּץ לַפְּרֹכֶת אֲשֶׁר עַל-הָעֵדוּת יַעֲרֹךְ אֹתוֹ

כ) ואנת פמר בני אסראיל. אן יאתוך בדרן זית צאף. מדקוקן לאלא צאפה. לתסרג פיה אלסרג דאימא: (כא) פי כ'בא אלמחציר פי כ'ארג אלסגף

— רס"י —

כ ואתה תצוה, זך. בלי שמרים, כמו ששנינו במנחות (פו 6) מגרגרו בראש הזית וכי: פתית. הזיתים הנה כותש במכתשת, ואינו טוחנן בריחים, כדי שלא יהו בו שמרים, ואחר שהוציא טפה ראשונה מכניסן לריחים וטוחנן והשמן השני פסול למנוחה וכשר למנחות, שנאמר פתית למאור, ולא

זולק הדקדוק: כ שמן זית זך. בקמץ (מהר"ב):

פתית למנחות: להעלות נר תמיד. מדליק עד שתהא שלהבת עולה מאליה: תמיד. כל לילה ולילה קרוי תמיד, כמו שאתה אומר (במדבר כס ו) עולת תמיד, ואינה אלא מיום ליום. וכן במנחת חבתין נאמר (ויקרא יג) תמיד, ואינה אלא מחציתה בבקר ומחציתה בערב. אבל תמיד האמור בלחם